

Ajaloo lõppematu nauding

David Vseviovil on imeline anne luua ajalooseikadega mängeldes üllatavaid seoseid ja öelda lugejaile-kuulajaile lihtsaid tõdesid, mille kohta tihti kipud küsima: kuidas mina selle peale pole tulnud? Vseviovi artiklite, esseede ja arvustuste kogumiku „Aja vaimud” väljaandmisega teeb kirjastus Valgus kummarduse oma lugupeetavale autorile tema juubeli puhul. Vt lk 3

RAAMAT

EESTI KIRJASTUSTE LIIDU AJALEHT

Nr 5 (40)

21. mai 2009

kommentaar

Kokaraamatute MM

Igal aastal ilmub maailmas umbes 26 000 erinevat toidu- ja veiniteemalist raamatut. Kuid 90. aastatel oli maailma suurimatelt raamatulaadelt kokaraamatuid üpris keeruline leida, neile ei pööratud piisavalt tähelepanu. Et seda auväärset raamatuzanri taas vääriliselt esile tuua, otsustas Edouard Cointreau koos grupi sõprade ja kirjastajatega alustada kokaraamatute rahvusvahelise auhindamisega. Nii saigi 1995. aastal alguse Gourmand World Cookbooks Awards, millest on nüüdseks saanud suurima haardega kokaraamatute tunnustamine maailmas.

Kirjastused ja autorid üle ilma saavad igal aastal Gourmandi võistlusele ohtralt oma raamatuid, lootuses pälvida mõnes kategoorias äramärkimist. Näiteks 2008. aastal saadeti Gourmandile üle 6000 kokaraamatu 102 erinevast riigist. Esitatavad raamatud peavad olema originaalkeeles.

2008. aastal tunnustati kokaraamatuid 39 erinevas kategoorias, rahvusköökidest ja toidureisiraamatutest parimate fotode ja kujunduseni. Pelgalt Gourmandi aastaraamatu sirvimine paneb igal kokandushuvilisel südame kiiremini põksuma, sest valik on mitmekesine. Tundub uskumatu, et igal aastal ilmub maailmas sedavõrd palju põnevaid kokaraamatuid.

Ka Eestil pole põhjust silmi peita. Näiteks pälvis meie suurim kokaraamatute kirjastaja Ajakirjade Kirjastus möödunud aastal Gourmandil äramärkimist suisa kuues erinevas kategoorias.

Need raamatud olid:

Lia Virkus ja Pille Enden

„Seeneraamat” – ühele teemale pühendatud kokaraamatud, 9. koht; Lia Virkus, Harri Ilves ja Tiina Väljaste „Eesti perepeod” – meeelahutuslikud kokaraamatud, 6. koht;

Anna-Liisa ja Lia Virkus „Anna-Liisa kokaraamat II” – parimate fotodega kokaraamatud, 10. koht ja parima disainiga kokaraamatud, 5. koht; Angeelika Kang, Lia Virkus ja Maire Suitsu „Šokolaadiraamat” – šokolaaditeemalised raamatud, 3. koht; Anni Arro „Sepamaa talu köök” – lihtsate retseptidega kokaraamatud, 17. koht.

Indrek Pärli

Kokandusportali toidutare.ee peatoimetaja

Briti krimikirjanik Ann Granger ja Krista Kaer pärast esinemist Tallinna Kirjandusfestivalil. Foto Hannu Oittinen

Mõrvadeni viivad kuhjunud pinged

Krista Kaer

kirjastuse Varrak peatoimetaja

Tallinna Kirjandusfestivali raames viibis Eestis ka tuntud briti krimikirjanik Ann Granger. Oma kohtumisel lugejatega rääkis kriminaalromaanide autor nii oma kirjanikutustast kui ka raamatute saamisloost.

Kirjanikuteed alustas Granger tegelikult hoopis romantiliste ajalooromaanide kirjutamisega. Ta ütles, et mõistis üsna varsti, et sellest ei tule midagi välja, sest Napoleoni sõdade aegsetesse romaanidesse kippusid tulema sisse kriminaalsed süžeed ja romantilisi stseene pidi kirjastaja talle meelde tulema. Nii ilmuski 1989. aastal Grangeri esimene kriminaalromaan „Ütle seda mürgikeeli”, kus peategelaseks oli Meredith Mitchell, naine, kes oli Briti välisteenistuses töötanud ja hiljuti Inglismaale naasnud. Meredithi elukutsel oli samuti oma põhjus – nimelt töötas ka Ann Granger pikka aega Briti konsulaarteenistuses ning leidis, et inimesed, kes tulevad üle hulga aja tagasi kodumaale, on tavaliselt uudishimulikud ja tahavad kõige kohta küsimusi esitada.

Eialgu kavandaski Granger oma raamatusse ainult ühe asjaarmastajast uurija, kuid mõistis siis, et tänapäeval ei ole võimalik läbi ajada ilma polit-

seita, sest eraisik ei saa kedagi üle kuulata, tal pole laboratooriume ega muid tänapäevaseid võimalusi kuritegude avastamiseks. Nii kohtuski Meredith juba esimeses raamatus politseinik Alan Markbyga. Võib-olla oli see eelmiste romantiliste romaanide mõju, aga igatahes tekkisid kahel peategelasel romantilised suhted. Õige pea hakkas Granger saama kirju, kus lugejad nurisesid, et nende armastus kulgeb liiga vaevaliselt ja aeglaselt. Kirjanik ei tahtnud armastajaid aga kuidagi kokku viia ning nende omavaheliste suhete keerdkäigud kulgevad läbi viieteistkümnepäevase raamatu, sest just nii palju selle sarja raamatuid on Ann Granger kirjutanud.

Mitchelli ja Markby raamatute tegevus toimub Oxfordi lähistel, kaunites Inglismaa küladel ja alevikes, ning need on selles mõttes pisut sarnased Caroline Grahami Midsomeri lugu-odega. Ann Granger otsustas selle sarja kõrvale kirjutada hoopis teistsugusest asjaarmastajast detektiivist ning nii sündiski Fran Varaday, noor naine, kelle sissetulek on ebakindel, kes tahab saada näitlejaks ja on tegelikult maailmas ihuüksi. Fran tegutseb Londonis ning nendes raamatutes on nii olustik kui ka tegelased hoopis teistsugused kui Mitchelli ja Markby raamatutes.

Ann Grangeri arvates on iga kriminaalromaan eelkõige psühholoogiline romaan, sest selle aluseks on inimeste hirmud, kahtlused, kired, ahnus

ja viha. Seepärast pole ka oluline, mis ajastul või millises paigas raamatu tegevus toimub. Samal ajal peaks see õhkkond ja paik olema väga täpselt edasi antud. Seetõttu hindab ta tänapäeva krimikirjanikest väga kõrgelt just Ian Rankinit, kelle teostes on erakordselt täpselt tabatud Edinburghi õhkkonda. Ta arvab ka, et sarimõrvaritega on mindud pisut liiale, sest mitte miski, ka mitte õnnetu lapsepõlv, ei saa õigustada inimese tapmist.

Grangeri enda uus raamatusari kandub aga hoopis tagasi Victoria-ajastusse, kus kuritegusid satub lahendama pärast vanemate kaotust Londonisse tulnud noor naine Lizzie Martin. Victoria-aegne kuritegude avastamine käis muidugi hoopis teisiti kui tänapäeval. Granger ütles, et õnneks on selle kohta siiski üpris palju materjali ja seepärast polnud ka eriti keeruline kõiki üksikasju välja uurida ja raamatus kasutada. Teisest ajastust kirjutada on aga huvitav, sest tuleb katsetada tabada ka tolaeagsete inimeste mõtteviisi ja ellusuhtumist.

Tundub, et Ann Grangeril on alati käsil mitu raamatusarja, sest tal on valmis ka uus tänapäevane romaan, mille peategelaseks on viimases Mitchelli ja Markby raamatus vilksatanud naispolitseinik. Kindlasti kujuneb sellestki sari ja lugejad saavad ka edaspidi kaasa elada hirmsatele kuritegudele Oxfordi kaunis ümbruses.

uudis

Lasteluule aastaauhind jagatud

22. mail antakse Luunja kultuurimajas toimuval 20. kirjanduspäeval Karl Eduard Söödi lasteluule aastaauhind Sulev Ollile luulekogu „Hea tuju kuju” eest. Luulekogu illustreeris Reti Saks ning andis välja TEA Kirjastus.

K. E. Söödi lasteluule auhinnaga tunnustatakse eelmisel kalendriaastal esmakordselt ilmunud eesti autori lasteluulekogu. Preemiat antakse välja alates 1988. aastast.

Ülevaateteos tantsupidudest

Eesti Rahvatantsu ja Rahvamuusika Seltsi eestvedamisel ilmus äsja esimene põhjalik ülevaateteos Eesti tantsupidudest läbi aegade – „75 aastat Eesti tantsupidusid”. Raamat annab ülevaate UNESCO maailmapärandite nimekirja kantud tantsupidudest alates I Eesti Mängudest 1934. aastal kuni XVII üldtantsupeoni aastal 2004. Lisaks rohkem kui 400 fotole on raamat illustreeritud ka rohke arhiivmaterjaliga.

Raamat on eesti, saksa, vene ja inglise keeles.

„Seltsimees laps” sai järje

Juuni esimestel päevadel ilmub Leelo Tungla raamat „Samet ja saepuru”, mis on järg mullu ilmunud populaarsele raamatule „Seltsimees laps”. Raamatus jätkuvad meenutused, kuidas väike Leelo ootab ema Siberist koju.

Tõlkijate ja toimetajate koolitus

26.-28. mai toimub tõlkijate ja toimetajate koolituse IV moodul alapealkirjaga „Tõlkija kui kirjanik ja teksti autor”. 26. mail toimuvatele loengutele on võimalik registreeruda aadressil koolitus@eki.ee, lähem info www.estbook.com.

RAAMAT

Väljaandja Eesti Kirjastuste Liit © EKL 2009

ilmunud

Nutika perenaise kokaraamat

Lia Virkus, Pille Enden

320 lk

köva köide

ilmub mai lõpus

Mahukast kogumikust leiata üle 200 inspireeriva fotoga retsepti, mille valmistamisel saab hakkama 30–70 krooniga. Valikus on nii kergemaid kui toekamaid roogi, samuti magustoite, kooke ja torte. Lisaks leiva-saia küpsetamise ja hoidiste tegemise õpetused.

Salatid 2

sari „100 rooga“

Lia Virkus, Epp Mihkels

136 lk

köva köide

Teine osa tervislikest ja maitsevatest salatitest. Tervislikud ja maitvad salatid rikastavad meie toidulauda nii neis sisalduvate vitamiinide ja mineraalainetega kui ka silmailuga. Mõned neist sobivad argiroa kõrvale, teised aga iseseisva einena või peolauale.

Raamatust leiad üle 50 salatiresepti koos kauni inspireeriva pildiga. Osa neist on teada-tuntud, näiteks Caesari, Nizza või Kreeka salat, lisaks aga lai valik eksootilisemaid maitseelamusid pakkuvaid salateid meie kättesaadavatest toiduainetest.

Anna-Liisa kokaraamat

Anna-Liisa, Lia Virkus

152 lk

köva köide

2004. aastal ilmunud raamatu uuendatud korduustrükk. Lastele mõeldud kokaraamatusse on Anna-Liisa, Pere ja Kodu retseptilisa endine lapskokk, kogunud suure hulga enda ja oma sõprade lemmikretsepte. Raamat julgustab kokkama kõiki lapsi - koolieelikuid koos ema-isaga ning koolilapsi juba üksi.

Kasulikud ilutaimed

Ulve Pihlik

112 lk

köva köide

ilmub mai lõpus

Selle raamatu abiga saate koostada sellise ilupeenra, kus kõigil taimedel on ka praktiline väärtus. Kindlasti on nii mõnigi kasulik taim teie aias juba ammu olemas, siis saate raamatust uusi ideid tema kasutamiseks. Nii mõnigi aiailu sünnib ka patta panna.

Laisa aedniku aed

Jüri Annist

sari „Aedniku ABC“

96 lk

köva köide

Paljudel aiaomanikel on üks ühine unelm: tahaks, et aed oleks ilus ja et sellega oleks vähe tööd. Paraku kipub elus kehtima reegel, et mida ilusam aed, seda rohkem nõuab see tööd. Siiski on võimalik mõnd lihtsat töde arvestades kujundada „laisa mehe aed“. Need töed on oma pikast töökogemusest välja sõelunud tuntud aednik Jüri Annist.

Saunateed astudes

Priit Valge

196 lk

köva köide

Sisustussaate „Nurgakivi“ saatejuhina tuntud Priit Valge on nii saunafänn kui ka ehitusspets. Ka tema saunaraamat on samasugune – lugeja peaaegu et tunneb leilikuumust ja vihalõhna ning ühtlasi saab teavet saunahituse tehniliste üksikasjade kohta.

Raamatus on lugusid rohkem kui 40 Eestimaa saunast. On ultramoodsaid lahendusi ja traditsioonilisi ehitisi. Pärast raamatu kaane sulgemist on raske vabaneda unistusest päris oma saunast.

Ristsõnastik. Eesti

koostanud ajakirja Ristik toimetaja

150 lk

pehme köide

ilmub mai lõpus

Eesti parima ristsõnateatmiku erivaljaanne. Raamat sisaldab ca 5000 Eesti-teemalist märksõna: Eesti loodus, kultuur, inimesed, asulad jpm. See teatmeteos aitab ristsõnu paremini lahendada ning teadmisi koguda. Sobib nii täiskasvanutele kui ka koolilastele.

Igaühel oma Sepamaa

Velve Saar

raamatu toimetaja

Neil, kelle hing ihkab Itaalia-hõnguga Eestimaa toite, on põhjust taas kord rõõmustada. Anni Arro Sepamaa talu raamatu teine osa on valmis. Just nii, nagu ta ise lubas: „Kui teile mu raamat meeldib, kirjutan kindlasti ka teise osa.“

Toit põllult potti

Sandra Urvaku ja Johannes Arro imekaunite piltidega retseptiraamat pakub toite meie endi aias ja põllul kasvavast toorainest, sest Sepamaal pole vahepeal midagi muutunud – ikka oma porgandid, peedid, kapsad ja kõrvitsad otse põllult patta. Elu, nagu ikka maal, käib ilma ja looduse järgi. Näiteks ei ole sel aastal Anni sõnul raamatus väga palju kõrvitsaretsepte, kuna eelmine oli kehv kõrvitsa-aasta. Ja kalagi nagu eriti ei näkanud.

Kuid see-eest uputasid potte türgi oad ja peedid. Need viimased tunduvad olevat Anni suured lemmikud, nii et kausitais marineeritud punapeeti peab kogu aeg käepärast olema – siis on seda hea volilt ahju panna või niisama süüa. Ja head on need peedid tõesti, võin öelda oma kogemusest.

Anni paneb raamatu lõplikult kokku varakevadel, mil sõrmed juba sügelevad mulla järele ja hing muutub maalemineku soovist aina rahutumaks. Need, kes tunnevad samu tundeid, võivad panna kõik soovitu kasvama „oma Sepamaal“ ja proovida Anni toidud ise järele. Tehke teoks mõeldud plaanid, mida sel aastal uut kasvatada ja milliseid „vanu oljaid“ rohkem külvata-istutada.

Ekh tunnete teiegi nii nagu Anni, kes ütleb: „Igatsen neid kevadisi õhtuid, mil keha on aiatööst rammestunud, nägu päikesearmastusest tederätniline, köht tühi ja tuju hea. Ja kui ööbik veel oma laulu laulab, siis pole elul ikka midagi viga.“

Võlu peitub lihtsuses

Nagu ikka, on Anni toidud lihtsad: „Valminud oma aia tooraine baasil, inspireeritud loodusest ja suurest-suurest

Foto Sandra Urvak

armastusest kauni Eestimaa vastu.“

Lihtsuses peitubki nende toitade võlu! Uskuge, ma olen elu jooksul tuhat korda teinud sproti- ja kiluleiba ning mis võiks olla sellest lihtsamat. Ometi oli Anni retseptile lugedes-toimetades ka kõige lihtsamal toidul selline tegema peibutav võlu, justkui oleksin varem valmistanud mingeid hoopis teistsuguseid võileibu või omletti.

Vaadates endist modellineit piltidel Sepamaa põllult peedisülemiga tulemas või, nina pisut jahune, karaskitainast tegemas usun ma täiesti tema muidu ehk veidi paatoslikult kõlavaid mõtteid: „Oma ramm ja entusiasm tasub Eestimaaesse investeerida. Nii lihtne on põgeneda, palju raskem on

Nõgespelmeenid ehk kevadised pelmeenid neljale**Tainas:**

- 1 klaas jahu
- 1 muna
- 3/4 kl vett
- natuke soola

Täidis:

- kausitais pestud nooremaid nõgeselehti
- 100 g suluguni või Saida mahedat juustu
- võid
- suts keevat vett
- soola

Serveerimiseks:

- Parmesani
- 50 g võid
- 2 küüslauguküünt
- murulauku
- pipart

Täidis: Sulata potis või. Lisa nõgeselehed ja suts vett. Kuumuta minutike, maitsesta soolaga. Kalla lehed sõelale ja nõruta. Tõsta kaussi ja riivi sekka Saida mahedat või suluguni juustu.

Valmistamine: Keeda pelmeene 2 l keevas vees umbes 2–3 minutit, kuni pelmeenid pinnale tõusevad.

Serveerimine: Pruunista pannil või ja lisa peeneks hakitud küüslauk. Vala sulavõi pelmeenidele. Lisa Parmesani, värskelt jahvatatud musta pipart ja hakitud murulauku.

midagi korda saata siin, kus talved on karmid ja päikest vähe. Aga tunne siin midagi suurt või väikest korda saates on palju kordi võimsam. Siis tunnen, et minu vanavanemate kannatused tasusid end ära. Mul on piinlik eestlaste pärast, kes arvavad, et London ja Pariis on ideaalse elu etalonid. Alati on tore reisida, kuid veel toredam on tagasi tulla.“

Sepamaa talu köök

Osa 2

Anni Arro

180 lk

köva köide

Lihtsalt ja hästi

Aita Kivi

Eesti Naise peatoimetaja

Pole juhus, et Hille Karmi värskeim raamat, proosakogu „Midagi head“ ilmus Eesti Naise raamatusarjas – on ju autor selles ajakirjas 12 aastat töötanud! Ja pole välistatud, et mõnd kogumiku kaante vahel olevat lugu on inspireerinud kirjutama just neil aastatel kohatud inimene, nähtud paik või tuntud tunne. Igatahes on kõigi 25 jutu tegelased naised ning kõike nendega seotud – mehi, lapsi, vanemaid, loodust – on kujutatud naise vaatepunktist.

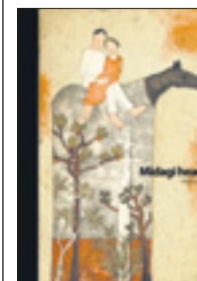
Hille Karmi lugude naised on erinevas vanuses, kuid neid ühendab üks – neile autori poolt omistatud oskus märgata igas olukorras, igas eluas midagi head. Leida üles juhtunu,

ümbritsevate inimeste ja kohtade ning lõpuks ka iseenda parem pool ning uskuda selle püsivusse. See karske valmisolek – liigest magususest on asi kaugel! – head esile tuua ja võimendada sobib kenasti turgutama praegu ühiskonnas valitsevat madalseisu.

Lihtsate lausetega, nappide ridadega, kuid meeoleolukalt kujutab Hille Karm olukordi, millest paljud võivad olla tuttavlikud paljudele. Ja just selles ongi nende võlu – äratundmises, et mingid igavikulised väärtused-ootused-lohutused püsivad muutumatuina, juhtugu mis tahes. Ikka läheb lapseootel naine poodi, ajendatuna ebamäärasest soovist leida endale „midagi head“, ikka jooksevad lapsed koju tulnud emale vastu ning hüüavad juba eemalt: „Mida head sa töid?“

Neis lugudes on omal kohal järjepidevus ja alalhoidlik suhtumine

oma kodusse, peresse ja kodumasse ning leplikkus iseenda vanemaks saamise suhtes. Aeg ei säästa kedagi ega hooli millestki, aja halastamatu kulu ees muutub mõttetuks kaukasse kogutud mammona ja hinge kogutud kibedus. Sestap ei soovita Hille Karm koguda kumbagi, vaid hoopis unistusi ja mälestusi. Eeskätt aga meenutab ta, kui oluline on osata märgata kõiki olevikuhetki ning leida neist midagi head.

Midagi head

Hille Karm

128 lk

köva köide

Professionaalse ajaloo-uurijana esitab David Vseviov endale aina küsimusi ja otsib neile läbi aastate visalt vastust.

Ajaloo lõppematu nauding

Ajaloolane, Eesti Kunstiakadeemia professor David Vseviov kirjutab oma raamatu „Aja vaimud” saatesõnas: „Aeg on eriskummaline. Kuigi ta on meie olemise absoluutne valitseja ja tema kädetöö viljad on raskusteta jälgitavad näiteks perekonnaalbumit lehitesedes, jääb ta ikkagi kättesaamatuks. Ta oleks nagu ajahammastega purev nähtamatu vaimude kamp, kelle toimetamise jäljed ilmutavad end kolletavate lehtedena, lagunevate hoonetena, kadunud sõpradena. Siis saame me raskusteta aru, milleks aeg on võimeline.

Kuid vahel teeb ta oma tööd märkamatu. Ta ei kustuta ilmunud tekstides sõnu, ei lisa sinna midagi juurde, isegi säilitab aastateks ajalehepaberi spetsiifilise lõhna, kuid samas on ta oma töö juba ära teinud. Ning kunagi kirjutatu omandab teise varjundi, paigutades olevikust oma aja konteksti. Selle tõdemuse kogemiseks ongi antud raamatu kaante vahele koondatud valimik

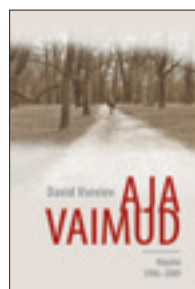
aastate jooksul perioodikas ilmunud tekste. Et vaadata, mida aja vaimud on nendega teinud. Mida valdavalt hävitanud ja mille alles jätnud. Seda vähemalt tänase päeva seisuga.”

Professionaalse ajaloo-uurijana esitab ta endale aina küsimusi ja otsib neile läbi aastate visalt vastust. Kuidas sünnib ajalugu? Milleks meie ajalugu? Kas ajalugu on needus? Mida on ajaloost õppida? Kuidas õpetada ajalugu? Kes on rahvas? Millised on võimu ja rahva suhted? David Vseviovil on imeline anne luua ajalooseikadega mängeldes üllatavaid seoseid ja öelda lugejaile-kuulajale välja väga lihtsaid tõdesid, mille kohta tihti kipud küsima: miks mina selle peale pole tulnud? Aga nagu autor ise ütleb, on olemas lugematul hulgal valdkondi ja probleeme, millega tegelemisel ajaloo huviline tunneb uuduse naudingut. On ju ainuüksi arhiivid tulvil tuhandeid toimikuid, mida keegi pole varem avanud.

Eelkõige huvitab David Vseviovi aga inimene, kelle tegemisi ajaloos ta põnevusega, sageli murelikult, vahel

mõnusa muigega või nauditava irooniaga jälgib. Et lõpuks tõdeda: läbi aegade on inimesi ajendanud ühel või teisel viisil toimima ikka ühed-samad asjad. Ja kui veel temalt mõtteid laenata, siis on ajalool kui naudingul paljude teiste naudinguallikatega võrreldes üks suur eelis – ajalugu ei saa kunagi otsa. Vastupidi, teda tekib iga hetk juurde. Ajaloo-uurijate tööpõld on seega lõputu.

Artiklite, esseede ja arvustuste kogumiku väljaandmisega teeb kirjastus Valgus kumarduse oma lugupeetavale autorile tema juubeli puhul.

Aja vaimud

Kirjutisi
1996–2009
David Vseviov
424 lk
kõva köide

ilmunud

101 nädalavahetust Euroopas

Robin Barton
tõlkinud Evelin Banhard
160 lk
pehme köide

Euroopas reisimine on lihtsam ja odavam kui kunagi varem. Kuid isegi üsna lähedistiku paiknevates linnades tuleb ilmsiks tugevaid kontraste kultuuri, ööelu ja toidu vahel, mis kõik kuuluvad unustamatu nädalavahetuse juurde. Pariis, Venezia, London, Barcelona, Praha – Euroopa klassikaliste linnade veetlus on ajatu, olgu teie huviks kultuur, šoppamine, kohalik ööelu ja toit, seiklussport või lihtsalt päikeses käes lõõgastumine. Kuna nüüd on lihtne külastada ka mandri vähemtuntud paiku, esitleb raamat neidki. Raamat tutvustab puhkamisvõimalusi 31 riigis.

Iirimaa ajalugu

Mike Cronin
tõlkinud Kaisa Kaer
248 lk
pehme köide

Ladus ja elav jutustus Iirimaa ajaloost 12. sajandist kuni tänapäevani. Raamatus käsitletud olulisemate teemade hulka kuuluvad gaeli kultuuri areng, inglaste sissetung, sajandite jooksul toimunud usulised konfliktid, võitlus autonoomia saavutamiseks ning tänapäevaste rahutuste keerukas olemus.

Hamster, kass ja teised

Väike lemmikloomaviktoriin
Rita Braun, Erhard Dietl
tõlkinud Liina Lüecke
144 lk
pehme köide

On palju põnevat, mida me oma lemmikute – koera, kassi, hamstri, merisea, küüliku, viirpapagoi, kilpkonna, kanaarilinnu, hiire, roti või kala kohta seni ei teadnud, aga sellest raamatust teada saame. Kes oleks näiteks arvanud, et kilpkonn on ainus koduloom, kes ei põhjusta inimesele allergiat?

Raamat on üles ehitatud viktoriinina, et panna lugeja kõigepealt esitatud küsimuse üle mõtlema. Seejärel saab ta oma arvamuse õigsust kontrollida raamatu lõpus olevast vastuste osast. See, kes lahendab kõik küsimused õigesti, ei võida küll miljonit, kuid on nii mõneski asjas targem kui enne.

Õpilase piltsõnastik

Weldon Owen
tõlkinud Kristjan Jaak Kangur
608 lk
kõva köide

„Õpilase piltsõnastik” on vajalik abivahend iga koolialase töölaual. Maineka teatmekirjastuse Weldon Owen poolt välja antud, paljudesse keeltesse tõlgitud ja nüüd ka Eesti erialakonsultantide kaasabil kohandatud üksikasjalike illustatsioonidega sõnastik käsitleb põhjalikult 12 teemavaldkonda: looduslugu, bioloogia, maailma geograafia, arhitektuur, astronoomia, teadus, tehnoloogia, leiutised jne. Värvikoodi abil on võimalik soovitud teema hõlpsasti üles leida.

Raamatus on rohkem kui 2500 suurt ja detailitapset värvilist illustratsiooni koos kommentaaridega, mis juhivad tähelepanu olulisematele üksikasjadele. Väiksemad joonised, ristlõiked ja plaanid näitavad põhipildi osi üksikasjalikumalt ning aitavad keerukamaid mõisteid lihtsalt lahti seletada.

Põhjalik ja hariv tervisekäsiraamat

Prof dr med Hubert Kahn ja med cand Helle-Mai Loit raamatu koostajad

Esmapoolelt ilmus kirjastuselt Valgus „Tervise ABC” 1970. aastal, koostajateks Harri Jänes, Hubert Kahn ja Hans Roots. Raamatu oluliselt täiendatud trükk ilmus 1975. aastal (koostajad Harri Jänes ja Hubert Kahn).

Nüüd, pärast 34-aastast vaheaega ja pärast viis aastat kestnud koostamistoimetamise tööd näeb ilmavalgust uus, kaasagne ja mahukas „Tervise ABC”. Rohkem kui 700-leheküljelise raamatu suur pluss on nüüdki see, et autorid on Eesti väljapaistvad teadlased ja praktikut, kokku enam kui sada meditsiini asjatundjat, kes hästi tunnevad meie rahva tervisemuresid ja kohalikke olusid.

Et raamatu kasutamist hõlbustada, on kogu materjal, nagu varajasemateski väljaannetes, esitatud entsüklopeediaatiliselt. Raamatu lõppu on paigutatud üksikasjalik aineregister, mille kaudu saab lugeja kiiresti leida temale vajaliku märksõna. Käsiraamat sisaldab ligi 1200 märksõnaartiklit.

Terviseuuringud on tõendanud, et rahva tervis, elukvaliteet ja arstiabi tõhusus on seda parem, mida haritum on elanikkond ja mida suurem on tema teadlikkus tervishoiust. Samas, mida teadlikum on inimene haiguste ja tervisehäirete olemusest ning nende tekkimise põhjustest, mida enam tuntakse haiguste vältimise teid ja hinnatakse tervislikku eluviisi, seda suurem on tõenäosus elada kaua tervena ja töövõimelisena.

Elus võib aga ette tulla ka olukordi, kus meil tuleb abistada haiget või õnne-

tusse sattunud inimest. Siis on oluline oskuslik tegutsemine, sest sellest võib sõltuda elu. Mida enam on meil teadmisi ja käepärasat informatsiooni kõikvõimalike tervisehäirete puhuks, seda kindlamini end tunneme ja seda enam on meist abisatajana kasu. Niisugustest põhimõtetest lähtudes kogusime materjali käesoleva raamatu jaoks.

Kuigi käsiraamat on eelmiste väljaannetega võrreldes märksa infoikkam, ei saa selle abil haigusi diagnoosida ega ravida. See on ja jääb arstide prioriteediks, seda enam, et tänapäeva meditsiin oma diagnoosimis- ja ravimeetoditega on muutunud vägagi komplitseeritud rakendusteaduseks. Autorid on püüdnud siiski tutvustada ka olulisemaid nüüdisaegseid uurimis- ja ravimeetodeid, kuna viimaste kümnendite jooksul on arstiteaduses aset leidnud lausa hämmastavad muutused.

Tänapäeval on enesestmõistetavaks saanud südame pärgarterite väljavahetamine, neeru siirdamine, kulu- nud liigese asendamine tehislüüesega, palju tõhusamaks on muutunud kasvajat ravi, nägemist saab korrigeerida laseroperatsiooniga jne. Aastate jooksul on tundmatusest arenenud farmaatsiatööstus. Tänu uutele tõhusatele ravimitele on lugematu hulk inimesi saanud terveks või siis säilitavad nende ravimite kasutamise abil elujõu ja töövõime.

Suur edasimineku on toimunud ka haiguste diagnoosimise valdkonnas. Tänapäeval kasutatakse ulatuslikult ultraheliuuringuid, komputertomograafiat, magnetresonantstomograafiat, elektroneuromüograafiat ja mitmeid teisi suure informatiivsusega meetodeid. Muidugi võib mõne märksõna selgitus tunduda liiga põhjalik, kuid see

on tingitud soovist arvestada ka nende lugejatega, kes on huvitatud põhjalikumast informatsioonist.

Kirjastus allustab tellimuste vastuvõtmist juunis 2009 koduleheküljel www.kirjastusvalgus.ee.

Raamat ilmub augustis 2009.

Tervise ABC

toimetanud
Hubert Kahn ja
Helle-Mai Loit
u 700 lk
kõva köide

ilmunud

Puhastus

Sofi Oksanen

tõlkinud

Jan Kaus

318 lk

kõva köide

„Puhastus” on Eesti juurtega Soome kirjaniku Sofi

Oksaneni kolmas romaan. Maineka Finlandia kirjanduspreemia pälvinud raamat kinnitab pilgu Eesti lähiajaloole, ühe rahvakillu ja üksikisikute valikutele või valikute puudumisele repressiivses ühiskonnas. Samuti on see lugu vaimsest ja füüsilisest vägivallast, ühtaegu nii nõrkadest kui ka vapratest naistest meeste agressiivses maailmas. See on lugu olevikku kummitavast minevikust, lugu kadestusest, kättemaksust ja lunastusest.

75 aastat**Eesti tantsupidusid**

autorite

kollektiiv

346 lk

kõva köide

Esimene põhjalik ülevaateos Eesti tantsupidudest läbi aegade annab ülevaate UNESCO maailmapärandite nimekirja kantud tantsupidudest alates I Eesti Mängudest 1934. aastal kuni XVII üldtantsupeoni aastal 2004. Lisaks rohkem kui 400 fotole on raamat illustreeritud ka rohke arhiivmaterjaliga: näha saab omaaegseid kavasid, pidude atribuutikat, väljalõikeid artiklitest ning tantsuetenduste fotosid. Raamat on eesti, saksa, vene ja inglise keeles.

Meilmail

Peep Ilmet

104 lk

kõva köide

Peep Ilmet: „Mu meel on heitlik.” Just sellepärast ei kuulu ma nende luuletajate hulka, kes suudavad korraga terve luule-

kogu valmis kirjutada. Samal põhjusel on sellegi luulekogu kaante vahel luuletusi mitmest ajast, mitmest kohast ja ka mitmetel teemadel. Kooskõlas minu kuuekümnendaastase rännukestusega on kogumikus vähem õhinat ja trotsi ning rohkem rahulikku vaatlust ja mõtisklust.”

Linnud sealpool pilvi

Kaido Liiva

176 lk

kõva köide

Kogumikus on kaksteist novelli ja lühijuttu meie kaas-

aegsetest. Autor elab suure südamesoojusega kaasa oma tegelastele, kelle teele saatus kuhjab mitmesuguseid katsumusi – argipäevi segipaiskavast kirglikust armastusest kuni tühjajooksud elu traagilise lõpu kibeda tunnetamiseni. Endise ajakirjanikuna oskab ta inimesi vaadelda ja nende saatusi realistlikult kujutada. Kogumik on omamoodi läbilõige meie inimeste tänasest ja eilsest päevast.

Stieg Larsson Stockholmis 2004. aastal. Foto: Per Jarl / Expo / SCANPIX

Kuriteod ja karistus külmas kliimas

Krista Kaer

Mõnikord tundub, et tänapäeva maailmas, kus kirjutatakse ja kirjustatakse nii palju raamatuid, on mõne väiksema rahva hulgast pärit kirjanikul peaaegu võimatu ülemaailmselt täheleendu teha. Siis aga saab äkki igasuguse tõenäosuse kiuste üle keelepiiride tuntuks nimi, mis alles äsja tähendas midagi üksnes oma kultuuri ja keele piires.

Just nii juhtus Rootsi ajakirjaniku Stieg Larssoniga. Ta oli Rootsis üsnagi tuntud paremääruslaste paljastamisega ning igasuguse rassilise ja religioosse sallimatuse vastu võitlejana. Ta kirjutab raamatuid aumõrvadest ja paremääruslaste tegevusest Rootsis ning tema tegevuse ohtlikkusest annab ettekujutuse see, et üks ta kolleegidest hukkus autopommi plahvatuses.

Larsson oli maksimalist, kes ei hoolinud oma tervisest ega võtnud kuulda teiste nõuandeid. Ta suitsetas 60 sigaretti päevas ning oli jäätult tööle pühendunud. Isiklikust kuulsusest või tasust ta ei hoolinud. Tema tõelise tööhullu mainet arvestades olid isegi ta tuttavad üllatunud, kui selgus, et ta oli muu töö kõrval kirjutanud kolm romaani nn. Millenniumi sarjast. Kui need kirjastaja kätte jõudsid, võeti need kahel käel vastu. Larsson ise jõudis näha vaid ühe romaani ilmumist Rootsis, sest ta suri 50-aastaselt infarkti. Arvestades seda, millist elu ta elas, hakkasid otsekohe ringlema ka jutud teemal, et tema surmas võis olla midagi kahtlast, otsiti võimalikke süüdlasi, kuid lepidi siis tõigaga, et ta keha ei pidanud lihtsalt vastu.

Kirjastusmaailma tõsielu-muinasjutt

Pärast seda, kui esimene Millenniumi-romaan oli Rootsi keeles ilmunud ja imekiiresti populaarseks muutunud, tõlgiti see teistesse Skandinaavia keeltesse ning ka seal saatis raamatut hämmastav edu. Hakkasid tulema ka auhinna. Larssoni Rootsi kirjastajad lasksid kõik kolm romaani inglise keelde tõlkida ja pakkusid neid seitsmele või kaheksale inglise ja ameerika kirjastajale, kuid paraku oli vastuvõtt enam kui leige. Kedagi ei huvitanud surnud rootslane, keda ei saanud saata autogramme andma ega oma tööst rääkima.

Aga nagu sääraates kirjastusmaailma tõsielu-muinasjuttudes ikka, leidis ka Larsson oma haldjast ristima või õigemini ristisa, Christopher MacLehose'i, kes mõistis kohe, mida ta käes hoiab. Praeguseks on Larssoni raamatuid müüdud terves maailmas rohkem kui 15 miljonit eksemplari, Rootsis on esimese raamatu põhjal valminud film, järgmiste raamatute ekraniseeringud saavad valmis aasta lõpuks. Ka film on osutunud väga menukaks, menukamaks kui ükski teine Rootsi film. Inglismaal tõusis triloogia teine osa „Tüdruk, kes mängis tulega” esimese tõlketeosena menuraamatute tabeli etteotsa.

Idealistlik ajakirjanik ja maailmatasemel häkker

Kõigi niisuguste arvude ja näitajate puhul tekib alati küsimus: miks just see raamat, mis on selles nii erilist? Mingil määral olid Skandinaavia põnevusromaanid endale maailmas juba nime teinud. Henning Mankell ja teised olid andnud aimu, et Põhjamaade sünged ja aeglased kriminaalromaanid on kummalisel kombel paeluvad. Larssoni

raamatute maailm oli siiski pisut teistsugune. Kui Larssoni romaane lugeda, saab üsna varsti selgeks, et autor on kirjutanud need vaimustunult, värske pilguga, nii, nagu talle tõesti meeldis kirjutada. Ta pole pidanud silmas kriminaalromaanide täiuslikku ülesehitust ega rangeid reegleid, kuid just seesama suhtumine ja ehe kirjutamisnauding kisuvadki kaasa.

Järgmiseks on tal läinud korda luua vägagi huvitavad kangelased: ajakirjanik Mikael Blomkvist, keda muidugi Kalle Blomkvistiks kutsuti, ning Lisbeth Salander. Mikael Blomkvisti kirjeldusest jääb mulje, et ta on paljuski autori alter ego. Ta on idealistlik, oma tööle pühendunud, fanaatiliselt õigust ja õiglust ihkav inimene, kellele on samal ajal omased ka kõik inimlikud nõrkused. Lisbeth Salander on aga tõesti tegelane, kelle sarnast pole enne nähtud.

Stieg Larsson on ise öelnud, et tema loomisel püüdis ta kujutleda, milline oleks olnud täiskasvanud Pipi Pikksukk. Pipil oli üsna omamoodi arusaam ühiskonna toimimisest ja väga arenenud õiglustunne. Seesama õiglustunne iseloomustab ka Lisbethi, tüdrukut, kes näeb välja nagu anorektiline alaealine. Tema minevikus on midagi väga hämarat, teda peetakse autistlikuks või lausa alaarenenuks, kuid tegelikult on tegemist maailmatasemel häkkeriga, kes lahendab meelelahutuseks keerulisi matemaatikaülesandeid ning kes on treeninud end igas mõttes ellujääjaks. Lisbeth Salander on tõeline kättemaksuingel, kelle tegutsemine saab kohati lausa muinasjutulise mõõtme.

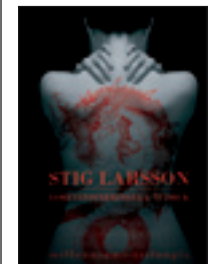
Tumedad saladused minevikust

Esimeses romaanis „Lohetäveeringuga tüdruk” palub pensionil tööstur

Henrik Vanger üsnagi viletsasse seisus sattunud Blomkvistil välja uurida, mis juhtus tema noore sugulase Harrietiga, kes kadus 40 aasta eest saarelt, mis oli tütarlapse kadumise päeval muust maailmas ära lõigatud, sest seda mandriga ühendaval sillal oli toimunud liiklusõnnetus. 16-aastase Harrieti surnukeha ei leitudki, kuid Henrik Vanger oli veendunud, et tütarlapse tappis keegi tema lähedastest.

Uurimise käigus, kui hakkavad paljastuma Vangerite suguvõsa üsnagi tumedad saladused, saab Blomkvist endale abiliseks Lisbeth Salanderi ning alguses üsnagi konarlikult kulgeva koostöö käigus hakkab nende vahele tekkima midagi usaldusega sarnanevat. Lisbethil on oma võitlused võidelda ja oma arved klaarida, aga kui ta on juba kord Blomkvisti usaldama hakanud, aitab ta teda oma erakordse mõistusega ja häkkerioskustega.

Põnevusromaanide süžeele pole kunagi arukas liiga pikalt peatuda, sest lugejad peavad ise oma avastused tegema ja süžee keerdkäike lõpuni jälgima. Neid keerdkäike „Lohetäveeringuga tüdrukus” teepoolest piisab ning käest on seda raamatut raske panna, kõlagu see nii kuluvalt kui tahes.

Lohetäveeringuga tüdruk

Stieg Larsson

tõlkinud

Tõnis Arnover

535 lk

pehme köide

ilmunud

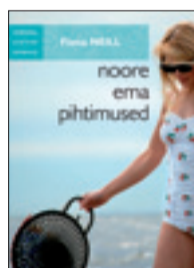
Postiteenistus

Terry Pratchett
tõlkinud Allan
Eichenbaum
376 lk

kõva köide

Sedapuhku tutvustab Terry Pratchett

kõiki huvilisi Ankh-Morporki postiteenistusega. Et lood posti kättetoimetamisega olid linnas leebelt öeldes kehvad, pakuti postiülesõidu kohta mehele, kelle nimi oli Niiske von Lipwig. Pakuti, on samuti leebelt öeldud, sest Niiskel keeldumise võimalust ei jäänud. Niiske, kes oli endine petis ja võltsija, pidi nüüd hoolitsema selle eest, et postiteenistus toimiks hoolimata sellistest takistustest nagu vihm, rahe, lõrts, koerad, palgamõrtsukas ja Ankh-Morporki Postitöötajate Ordu Heatahtlik ja Sõbralik ühendus.

Noore ema pihtimused

Fiona Neill
tõlkinud
Elo Jakobson
Sari „Varraku
ajaviiteromaan”
320 lk

kõva köide

Lucyl on kolm poega, temperamentne mees ja tal kipub kodune majapidamine käest minema. Musta pesu virn oli alla meetri kõrgune mitme aasta eest, mehega seksis ta viimati mitu kuud tagasi ning juba nädalaid kasutab üks ta lastest prügikasti tualeti asemel. Lisaks hakkab üks lapsevanemate koosolekul nähtud isa Lucyle järsku väga ahvatlev tunduma. Väikesed süütuud valed kuhjuvad koledal kombel ja ees paistab vältimatu katastroof – või ehk siiski mitte...?

Aiad, väravad ja müürid

Helje Heinoja
158 lk

kõva köide

Sellest praktilisest käsiraamatust

leiate terve hulga erinevaid aiapäid ja piirdeaedade kavandeid. Lihtsad kirjeldused ja töötappe sammhaaval illustreerivad fotod aitavad valmis ehitada just sellise aia ja värava, nagu soovite. Raamat sisaldab kümneid praktilisi kujunduseid, muu hulgas traditsioonilised puidust lipp- ja plankiaid, ökonoomsed võrkiaid, elegantsed aiapäid ja nii klassikalised kui ka unikaalsed väravad.

Puitmajad

Judith Miller ja
James Merrell
tõlkinud
Marju Algvere
144 lk

kõva köide

See rikkalikult

illustreeritud raamat annab ülevaate puidu kasutamisest ehitamisel ja interjööris läbi ajaloo kuni tänapäevase disainini välja. Puitu on läbi aegade väärtustatud just selle praktiliste omaduste tõttu; näiteks tegi puitu isoleeriv võime sellest endastmõistetava valiku Põhjamaade hoonete jaoks.

Ann Grangeri krimisarja tegevus toimub Inglismaal, maalilises Oxfordshire'is. Foto: ©AA World Travel Library/TopFoto.

Mõrvad maalilises Oxfordshire'is**Lauri Leis**

Ann Granger (s 1939) on tänapäeva briti kriminaalromaanil viljakamaid ja rahvusvaheliselt menukamaid autoreid. Granger õpetas Londoni Ülikooli keeleteaduskonna lõpetamise järel ühe aasta inglise keelt Prantsusmaal ning seejärel töötas ta Briti konsulaatides ja saatkondades Jugoslaavias, Tšehhoslovakkias ja Austrias.

Seoses kolleegist abikaasa ametilähetustega viibis Granger mõnda aega ka Saksamaal ning naasis seejärel koos abikaasaga Inglismaale, kus kasvatas oma kaht last ning hakkas tegelema kirjutamisega. Kuigi Granger oli alati soovinud saada krimikirjanikuks, olid tema esimesed, Ann Hulme'i nime all avaldatud raamatud hoopis romantilised ajaloolised romaanid.

Hiljem pöördus kirjanik siiski oma algsete kirjutamisplaanide juurde tagasi ja rahvusvahelise tunnustuse ongi ta saavutanud peamiselt mõrvalugudega, jätkates varasemate briti kriminaalromaanide autorite poolt loodud traditsioone, neid oma isikupärasel moel edasi arendades.

Mõrvu uurivad**Mitchell ja Markby**

Krimižanri austajate seas on hinnatud kirjastuse Varrak vahendusel ka Eesti lugejatele tuttavaks saanud romaanisari, milles politseiinspektor Alan Markby ja tema Briti Välisministeeriumis töötav armastatu Meredith Mitchell uurivad provintsis toime pandavaid kuritegusid. Lugude tegevuspaigad jäävad maalilise Oxfordshire'i piirkonda, kus justkui kontrastiks looduse ilule ja (petlikule) rahule leiavad aset verised kuritööd. Inspektor Markby ja Mitchell'i suhe areneb neid sageli raskesti lahendatavate mõrvu uurides romaanist romaanini ja koos sellega paraneb ka nende võime koos töötada.

Esimest korda kohtusid lugejad paariga sarja esimese raamatu „Ütle seda mürgikeeli” lehekülgedel (e.k 2007). Paralleelselt Markby ja Mitchell'i ponnistustega kuritegude allikateni jõuda saab lugeja osa nende võitlustest ka oma sisemiste kahtluste ja suhtekrii-

sidiga. Võib üsna kindlalt väita, et Ann Grangeril on nende kahe tegelaskuju loomisest olnud palju abi tema varasemast töökogemusest diplomaadina ning küllap on Mitchell'i karakterisse talletatud üht-teist ka kirjaniku enda minast.

Minevikuga eest pagejad

Markby ja Mitchell on suguluses klassikalise kirjanduse positiivsete kangestega, negatiivsed iseloomujooned on Ann Granger jätnud teistele tegelastele. Paari muutuvad suhted on taustaks tänapäeva Inglismaa maaasulate argipäevale, milles kirjaniku vilunud silm eristab rohkesti eraklikke ja ühiskonnast võõrandunud tüüpe, kelle kitsarinnalised, provintslikud ja sallimatus toob neis sageli esile kuritegelikke impulsse. Tihti peituvad kuritööde põhjused Grangeri romaanide tegelaste minevikus. Mitmed neist on kolunud provintsi, et alustada seal uut elu ja vabaneda minevikutaagast. Romaaniloogika järgi saab minevik pagejad siiski varem või hiljem kätte ja leiab aset intriigi dramaatiline lõpplahendus, milleks kõigis käesoleva sarja teostes on mõrv. Siiski pääseb õiglus võidule, kuriteod saavad lahenduse ning kurjategijad oma teenitud karistuse.

Oma minevikuga tuleb kohtuda ka sarja peategelastel Alan Markby ja Meredith Mitchellil endil. Romaanis „Leinalilled” (e.k 2008) kohtub Mitchell Chelsea lillenäitusel oma kunagist kooliõde Rachel Hunterit, kes osutub inspektor Markby endiseks abikaasaks, kellest viimane aastate eest mitte kõige sõbralikumal moel lahku on läinud. Peagi leiab aset muidugi ka surmajuhtum...

Garanteeritud lugemisnauding

Haruldase läbinägelikkusega oskab Ann Granger võrdse usutavusega süüvida nii laste ja noorukite kui ka täiskasvanute hingeellu ning käitumismotiividesse. Eri tegelaskujude palett avaneb meie ees koos kõigi oma nõrkuste ja veidrusega. Grangeri ootamatuid süžeekeid ja pöördeid täis romaanid garanteerivad lugemisnaudingut ning panevad lugejad raamatulehti pöörama ka siis, kui uneaeg juba ammu käes.

Ann Grangeri lood peaksid olema meelepärased kõigile neile krimižanri austajatele, kes peavad lugu romaani-dest, kus äratuntavalt realses keskkonnas tegutsevad veenvalt välja joonistatud tegelaskujud. Granger on suutnud viia traditsioonilise briti külallemalise krimiromaanu uuele tasemele. Kirjaniku jutustamislaad on ladusalt voolav ja tegelaste dialoogid elulähedased ning küllastatud tumedast huumorist, oma tegelastesse suhtub Granger suure empaatiaga. Grangeri romaanide lugemine võib tekitada lausa sõltuvuse, sest kirjanik ei lase põnevusel raugeda kuni romaanide viimaste lehekülgedeni.

Lisaks Alan Markby ja Meredith Mitchell'i tegemisi käsitlevale viieteistkümmet romaani hõlmavale sarjale, millest enamik on juba eestindatud, on Ann Granger kirjutanud mitu raamatut, milles kuritegusid lahendab Ungari päritolu Londonis resideeriv töötunäitlejanna Fran Varady. Grangeri värskeimas, seni veel paari nimetust hõlmavas sarjas on kirjanik taas naasnud ajaloolise temaatika juurde ja neis 19. sajandi Inglismaal hargneva tegevusega romaanides on läbivaks tegelaseks Lizzy Martin, terane noor naine, kelle tähelepanuvõime ja hea fantaasia teevad temast võimeka amatöördetektivi. Nii Fran Varady kui Lizzy Martin täiendavad kenasti briti krimikirjanduse naisuurijate väärikat nimekirja.

Mõrv pereringis
Ann Granger
tõlkinud
Urve Liivamägi
pehme köide
256 lk

Ärata surnud
Ann Granger
tõlkinud Viive
Nuggis
pehme köide
296 lk

ilmunud

Urmas Laansoo taime- raamat

Urmas Laansoo
208 lk

kõva köide

Tuntud botaaniku, Tallinna Botaanika-

aia teaduri Urmas Laansoo rikkalikult fotodega illustreeritud raamat on nagu jalutuskaik taime maailmas asjatundjast teejuhi saatel. Enamik sinseid lugusid on saanud alguse inimeste pöördumisest autori poole erinevate küsimuste ja muredega, mistõttu leiab siit nii nõuandeid taime kasvatamise kohta kui ka lihtsalt huvitavaid teavet taimeriigi mitmekesisusest.

Hõlbustamaks teose kasutamist, on raamat jagatud kahte ossa: esimeses osas räägib autor meie aedades, niitudel ja metsades kasvavatest taimedest, teises osas pööratakse aga tähelepanu meie rohelistele sõpradele aknalaudadel.

Puude ja põõsaste lõikamine

Väino Eskla ja
Sulev Järve
184 lk

kõva köide

Sellest praktilisest käsiraamatust leia-

vad head nõu kõik, kes hooldavad ja lõikavad meie aedades ning haljasaladel kasvavaid puid ja põõsaid – nii asjaarmastajad kui ka elukutselised aednikud ja arboristid.

Loodus-sõbralik majapidamine.

Christina Strutt
tõlkinud
Mari Vihuri
192 lk

kõva köide

See ainulaadne

käsiraamat õpetab nii praktilisi majapidamisnippe kui ka rohelist mõtteviisi ja elustiili. Raamatu autor õhutab meid kodukeemia asemel looduslike vahendeid kasutama, selgitab maheaianduse põhitõdesid ja säilitamise kunsti, räägib kompostivalmistamisest ning energia kokkuhoidmisest ja annab lisaks ka vahvaid korduskasutusele ja isetegemisele põhinevaid kingideid.

Sinu koera seletaja

David Alerton
tõlkinud
Marju Algvere
192 lk

pehme köide

Et aru saada, miks

ajab koer taga autosid, hüppab, haugub või kakleb teiste koertega, peab oskama oma koera kuulata. Sellest raamatust leiab iga koerahuviline vastused enamikele probleemidele, mis kutsika koju- toomisega tekivad. Nõu antakse sobiva tõe valimisel; õpetatakse, kuidas saavad kassid ja koerad õnnelikult ühises kodus elada või kuidas saab otsustada saba ja kõrvade järgi, kas koer on vihane.

ilmunud

Lahkujad

Jaan Kaplinski
illustreerinud
Kalli Kalde
184 lk
köva köide

„Lahkujad”
koondab intelli-
gentse inimkoera

Hektori, filosoofikalduvustega inim-
ronga Nestori, kunstnikust inimgi-
boni Achillese ja nende salapärase
looja pihtimusi. Mutantolevuste pilgu
kaudu avaneb lugejale inimesekeskset
maailmavaadet kritiseeriv arusaam
keskkonnast, mida inimkond rumalalt
hävitab.

Kesk surnud lilli

Evert Gregori
sari „Tänapäeva
romaan”
kujundanud
Julius Sommer
220 lk
köva köide

Lauri filologia-

õpingud lõppevad enneaegu ning ta
kolib oma advokaadist isa ja tolle uue
naise juurest ära, et alustada iseseisvat
elu. Peagi kohtub noormees Stella, oma
psühholoogi tütreaga, noored abiellu-
vad, kuid lugu ei jätku niisama õnneli-
kult, nagu oli alanud.

Tänapäeva 2008. aasta romaani-
võistlusel äramärgitud töö.

Jaan Koorti päeva- raamat

Kaalu Kirme
kujundanud
Angelika
Schneider
384 lk
köva köide

Raamat räägib
kuulsa kunstniku

Jaan Koorti (1883–1935) tegemistest
välismaal ja Eestis, luues huvitava pildi
oma ajastust, sealhulgas eesti kunstnike
ja kirjanike elust Pariisis 1905–1915.

Koortis ühines robustsus peene-
tundelisusega ja tema emotsionaalne
väljendusviis, mida autor osavalt edasi
annab, teeb päevikust meeleoluka luge-
mise. Fiktiivne päevik on koostatud
Jaan Koorti artiklite ja kirjade põhjal
ning osaliselt on kasutatud ka kunstiaja-
loolisi uurimusi ja Koorti kaasaegsete
mälestusi. Autor on säilitanud Koorti
omapärase sõnakasutuse, samuti pole
midagi välja mõeldud tekstis mainitud
isikute, sündmuste ja kunstiteoste osas.

Kadunud lapsepõlve saladus

Ülle Kütsen
sari „Loe mind”
illustreerinud
Kai Kal
160 lk
köva köide

Väike koolitüdruk Killu lahendab sõp-
radega kadunud lapsepõlve saladust.
Teel kohtuvad nad veidrate tegelastega,
nagu unekrõmpsutaja lammas või arg
piraat. Seikluslik raamat on nii tüdru-
kutele kui ka poistele. Pildid on joonis-
tanud lastesaadete „Buratino tegutseb
jälle” ja „Saame kokku Tomi juures”
kunstnik Kai Kal.

Kaisukarude perekond Sveta Aleksejeva kogust. Foto © Toomas Tikenberg

Kaisukarude maailm

Mai lõpus ilmub Tiia Toometi
koostatud „Suur karuraa-
mat”, mis on meeleolukas
ja pildirohke raamat kaisukarudest.
Raamatu esimeses osas räägitakse
karude ja kaisukarude ajaloo, pil-
diosas ehk kaisukarude galeriis
tutvustatakse enam kui 150 kaisu-
karu, kellest suurem osa on Tartu
Mänguasjamuuseumi haruldastest
kogust.

Igal karul on oma huvitav lugu:
mõned on rahaliselt väga hinnalised,
teised veelgi kallimad isiklike mäles-
tuste tõttu, mõned jällegi kuulunud
kuulsatele inimesele (mh Vladimir
Sapožnin ja Andrus Ansip). Karud
on jagatud peatükkide vahel suuruse,
ameti, materjali ja veel paljude tun-
nuste järgi. Raamatu kolmandas osas
räägitakse kõigest sellest, mis kaisuka-
rude teemaga veel kaasas käib: karutee-
malised raamatud ja esemed.

Karudest räägib Tiia Toomet:

Igaüks, kellel on lapsena olnud kaisu-
karu, teab, et karust paremat sõpra on
raske leida. Kui kogu maailm näib sulle
ülekohut tegevat, võid pista nina tema
pehmetesse karvadesse ning tunda end
taas turvaliselt ja kaitstult. Oma kaisu-
karule võid rääkida absoluutselt kõi-

gest, ka muredest ja ebaõnnestumise-
test. Ta ei pahanda kunagi, vaid vastab
sulle alati järgitu armastusega.

Selle mänguasja iga on siiski vaid
veidi üle saja aasta. Karusid tehti las-
tele leludeks küll ka juba enne seda, aga
oma väljanägemiselt meenusid need
neljale käpale toetuvad natuke hirmu-
äratavad olevused pigem metsakarusid
kui sõbralikke süleloomi. On keeruline
küsimus, miks on saanud just karust,
kes on looduses tegelikult ähvardav
kiskja, mänguasjamaailmas helluse,
truuuse ja turvalisuse sümbol.

Küllap on siin tegemist mitme
asjaolu kokkulangemisega. Kaisukaru
populaarsust on ühelt poolt püütud
seletada tema õnnestunud väljanäge-
misega, milles kombineeruvad pehmus,
karvasus, suhteliselt suur pea ja
totsakad jäsemed, mistõttu ta mee-
nutab ühtaegu nii väikest last kui ka
armast mõmmibeebit. Teiselt poolt
on kaisukaru välja pakutud „poiste
nukuna”, kellest pärisnukke võõras-
tav väike poiss sai lõpuks endale sõbra,
kelle eest hoolitseda ja kellele oma
muresid kurta.

1902. aasta novembris läks tolle-
aegne Ameerika Ühendriikide pre-
sident Theodore Roosevelt (hellitus-
nimega Teddy) Mississippi osariigis
jahile. Tema abilised sidusid ühe kin-

nipüütud karu presidendile laskmiseks
puu külge, kuid Roosevelt keeldus teda
laskmast.

Lugu läks avalikkusele südamesse
ning seda oskas osavalt ära kasutada
New Yorgi poepidaja Morris Michtom,
kes müüs ka oma naise Rose'i õmmel-
dud pehmeid mänguloomi. Michtom
pani poe vaateaknale mängukaru ning
selle juurde sildi „Teddy's Bear” (Teddy
karu). Kõik karud osteti silmapilk ära
ja karuhullus Ameerikas oli alanud.

Saksamaal Giengenis asuvas
Margaret Steiffi töökojas ei teatud
Roosevelt karust midagi. Täistopitud
mänguloomi oli seal valmistatud juba
1880. aastatest peale. Margareti õepoeg
ja abiline Richard Steiff armastas käia
loomaaias päris loomi jälgimas. 1902.
aasta lõpus kujundas ta oma tähelepa-
nekute põhjal nõõriga ühendatud jäse-
metega mängukaru, kes istus mõnusalt
tagajalgadel ja kellelt olid eemaldatud
kiskjalikud jooned.

Uudse väljanägemisega karu oli väl-
jas Leipzigi mänguasjamessil 1903. aasta
märtsis ning messi viimasel päeval tel-
liti ühe New Yorgi kaubamaja jaoks
Steiffilt korraga 3000 karu. See oli kaisu-
karuajastu stardipauk Euroopas. Steiffi
firma toodang kasvas mõne aastaga mit-
mekümnekordseks, 1907. aastal müüdi
Ameerikasse juba ligi miljon karu.

Just tavalised laste kaisumõm-
mid moodustavad põhiosa ka Tartu
Mänguasjamuuseumi karukogust, kus
üle 300 mängukaru. Muuseumisse
saabudes on nii mõnegi rääbakavõitu
karupoisi nukrates nõõpsilmades küsiv
pilk: kas mind sellisena üldse enam
tahetakse?

Loomulikult tahetakse! Pensioni-
põlve pidamiseks on mänguasjamuu-
seum kaisukarudele maailma parim
paik. Pärast puhastamist ja suuremate
vigastuste parandamist saavad nad
end mugavalt sisse seada näitusesaali
karumajas. Seal suhtlevad nad päe-
val külastajatega ning heietavad öösi
omavahel olles mälestusi eelmisest
elust. Need karud aga, kes karumajja ei
mahu, tukastavad siidpaberisse mässi-
tuna hoidlas karpides ja ootavad, mil-
lal tuleb nende kord näitusele pääseda.

Suur karuraamat

Tiia Toomet
kujundanud
Dan Mikkin
illustreerinud
Mare Hunt
216 lk
köva köide

Seltsimees laps kasvab suuremaks

Möödunud aasta keva-
del ilmus Leelo Tungla
„Seltsimees laps”, millest sai
ühetaegu väga populaarne ja ka vääri-
timõistetud raamat. Nimelt kippusid
paljud pidama seda lasteraamatuks.
Stalinistlikust Nõukogude Eestist maa-
litud pilt oli aga nii mitmekülgne, et
oligi raske määratleda, mis laadi kir-
jandusega siis õieti tegemist – küllap
aga on mitme žanri piiril liikumine üks
hea kirjanduse tunnus.

Peale ajastu lõhnade ja häälte
jäi lugejatele kindlasti meelde ema
ja lapse kirjavahetus, ootus, et ema
Siberist koju saaks. Juuni alguses ilmuv

„Samet ja saepuru” jätkab sealt, kus
„Seltsimees laps” lõpetas. Raadios lau-
lab kuulsaim neeger Nõukogude Liidus
ehk Paul Robeson, linnas on suured
punased loosungid ja kino, väike Leelo
aga suhtleb vanaisa ja tädiga ja ootab
ema saabumist.

Järgnevalt väike lõik, kuidas Leelo tsirkuses käib:

Ja äkki vaatas üks tiiger mulle otsa.
Kõik nad olid ju kaugel ja puurivar-
bade vahelt poleks pidanud tiigripilk
üldse minuni ulatuma. Aga, näe, ulatus
– pikk, abiotsiv, ühtaegu tige ja nukker
vaade mustadest silmateradest, mida
ümbritses kuldne rant!

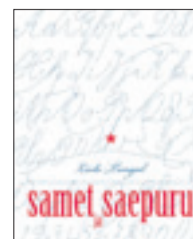
Tiiger NÄGI mind, olin selles täiesti
kindel! Tiiger tahtis mulle midagi
öelda – jah, suurel ilusal ning hir-
muäärataval loomal oli vaja just mulle
midagi kõnelda! Võib-olla tahtis ta tea-
tada, et memme sai lõpuks tema var-
jus kuskile põgeneda? Sai ta ehk tume-
punaste sametkardinate taha pakku ja
ootab mind juba väljas?

Teised kaks tiigrit hüppasid taltsutaja
käsu peale istmetelt alla, minu tiiger aga
ei mõelnudki sõna kuulata – ajas piitsa-
plaksu peale lõuad laiali, näitas oma tera-
vaid kihvu ja tegi tigidat kõhisevat häält.

Piits plaksus veel teist ja kolmandat
kordagi, enne kui kiskja saepurusele
põrandale kalpsas.

„Khh-hh!” kähvas ta taltsutajale.
Siis vaatas ta jälle minu poole ja lõrises
kurjalt. Olin kindel, et tiiger käskis mul
välja memmet otsima minna.

„Lähme ära!” sosistasin tädile.
„Palun, lähme siit ära!”

Samet ja saepuru

Leelo Tungal
kujundanud
Urmas Viik
216 lk
köva köide

Lood müütide küllusesarvest

Priit Põhjala

Müüdid ja muistendid on eksisteerinud vist niisama kaua, kui inimkond on kõnelda osanud. Need on pakkunud inimesele tuge rasketele aegadel, aidanud mõista loodusnähtusi, õigustanud eksisteerivat ühiskonnakorraldust ning õpetanud leppima elu pöördumatute seadustega.

„Müütide raamat. Mitme rahva lugusid lähedalt ja kaugel” on heas mõttes eklektiline pilguheit kogu maailma müüdivaramusse. See sisaldab nii tuntud kui ka vähem tuntud lugusid inimkultuuri ja -mõtlemise universaalsetel teemadel.

Esimeses osas, mille nimi on „Algus”, jutustatakse loomismüüte muistsest Egiptusest „Kalevalani”. Teine osa, „Maailmad”, keskendub maailma ülesehituse ja teiste maailmadega, näiteks manalaga seotud müütidele. „Jumalad” räägib eri rahvaste jumalolendite olemusest ja tegudest, „Inimesed” kõneleb aga inimlikumatest kangelasest, nagu kreeklaste Herakles ja anglosaksi Beowulf. Viies osa, „Imeline”, sisaldab lugusid muinasjutuolenditest ja imeasjadest, nagu Nibelungide sõrmus ja Sampo. Osasse „Kuri” on kogutud lugusid surmast, vaimudest ja maailmalõpust. Raamat ei lõpe siiski nii süngetes toonides: seitsmendasse osasse „Uus algus” on valitud uuetsünni lood.

Raamatus leiduvate müütide ruumiline ja ajaline mõõde on lai. Indiat ja Lähis-Idast pärit vähem tuntud lugude kõrval on oma koha leidnud ka läänemaise kultuuri suured müüdid, mis väärivad ikka ja jälle meenutamist. Võõraimade paikade müütidest on esindatud Kaug-Ida, Polüneesia, Aafrika ja Ameerika omad. Tuhandeid aastaid vanade lugude kõrval on juttu ka nüüdisaja müütidest, milles iidset kangelasest ja motiivid taaselustuvad tänapäevasel kujul; tuletagem näiteks meelde Harry Potterit, kääbikuid, Frankensteini koletist, Supermani ja Lex Luthorit.

Müüdid, millest raamatus on pike-malt, eraldi osadena kirjeldatud umbes üheksakümmend, vahelduvad toetavate ja selgitavate tekstidega. Lisaks

Suured kivist pead, mis on alles jäänud 62. a eKr Nemrut'i mäele ehitatud pühamust, kujutavad kreeka ja pärsia jumalaid.

Foto © Corbis/Scanpix

põhjalikumalt kirjeldatud müütidele mainitakse tekstis veel kümneid teisi lugusid, muinasjututegelasi ja imeolendeid.

Müüdid on paindlikud – neid saab mugandada vastavalt ühiskonna vajadustele ja jutustaja isiklikule stiilile. Paljudest müütidest on teada mitmeid eri kujusid, põhiteemast lahknevaid variatsioone. Et vahel on neid variatsioonid liiga palju ja kinnistunud versioonid on üsna pikad, keerulised ja kirjanduslikud, on raamatu autorid kasutanud „jutuvestja igavest vabadust”: rääkida lood ümber oma sõnadega. Mitmed ühe ja sama müüdi eri kujud on liidetud üheks, värsivormi on muudetud proosaks, tekste on mõnest kohast lühendatud ja mõnest laiendatud. Suunanäitajaks on olnud just nimelt jutustamis- ja lugemisrõõm; surmtõsist ümberkäimist materjaliga on vältitud.

See raamat kujutab austusavaldust kogu maailma rahvaste oskusele sepi-

teda mõtlemapanevaid ja samas meelt lahutavaid lugusid, aidates ühtlasi mõista, miks tuhandeid aastaid vanad müüdid meid endiselt liigutavad: need pakuvad vastuseid elu suurtele küsimustele maailma ja inimeste kohta, tehes seda tunnete ja kujutlusvõime keeles.

Autorid tunnistavad, et „Müütide raamat” kajastab vaid väga väikest osa kogu maailma müütidest ja muistenditest. Neid on lihtsalt nii lõpmata palju. Aga just selle rohkuse ja mitmekesisuse pärast vajavadki need aina uuesti tutvustamist ega muutu kunagi igavaks.

„Müütide raamatu” autorid Virpi ja Jaakko Hämeen-Anttila on tunnustatud ja armastatud soome teadlased. Virpi on kirjanik ja indoloog. Ta töötab Helsingi Ülikooli aasia ja aafrika keelte ja kultuuride osakonnas ning tõlgib muuhulgas india kirjandust soome keelde. Aastal 2004 valiti ta Soomes aasta teadlaseks. Jaakko on araabia keele ja islamiuuringute pro-

fessor Helsingi Ülikoolis. Ta on tõlkinud soome keelde koraani ja eepose „Gilgameš”. Tema „Islami käsiraamat” sai 2005. aastal riikliku teaduse populariseerimise auhinna. 2002. aastal pälvis teadlastest abielupaar Eino Leino auhinna multikultuurilise kirjanduskäsitluse arendamise eest.

Müütide raamat

Mitme rahva lugusid lähedalt ja kaugel
Virpi ja Jaakko Hämeen-Anttila tõlkinud
Kadri Jaanits kujundanud
Margit Randmäe
280 lk
köva köide

ilmumas

Elu on ilus

Ene Jaaniste sari „Tänapäeva noorsooromaan” kujundanud
Evelin Kasikov
168 lk
pehme köide
„Ära nüüd mäsä, tibuke, selleks sa ju siia tulidki,” kähistas poiss ja Pille-Riin tundis õudusega kuuma kätt džempri alla pugemas ning tema kõhul ringe tegemas. See ja veel mitmed ootamatud sündmused ja saladused tormavad laviinina ühe teismelise neu igapäevarutiini purustama. Kuidas nendega toime tulla?

Võit kroonilise valu üle

Frances Cole, Helen Macdonald, Catherine Carus, Hazel Howden-Leach sari „Kognitiiv-käitumisteraapia” tõlkinud
Katrín Hommuk
280 lk
pehme köide

Inimesed püüavad tavaliselt valu vältida. Kroonilise valu all kannatajad ei saa seda teha. „Võit kroonilise valu üle” õpetab oskusi, mis muudavad valu all kannatajad valu juhtijateks. Oodatud kergendus tuleb siis, kui lugeja saab selgeks valu juhtimise oskused, mida selles raamatus lihtsate sammude abil õpetatakse.

Veenmine

James Borg tõlkinud
Eve Rütel
288 lk
pehme köide
Suure veenmisoskusega inimeste käitumise ja mõttemaailma aastate-

pikkusel analüüsil põhinev raamat annab lugejale võluvormeli, mille abil saab täiuseni lihvida isikliku veenmisoskuse – võimsa abilise edu saavutamiseks nii töö kui elus üldiselt. Igaüks tunneb mõnda inimest, kes suudab olla uskumatult veenev. Sundimatu sarmiga oskavad nad mingil moel võita meie usalduse, huvi ja toetuse. On see kaasasündinud anne? Ei. See on (veenmise) kunst, mis on õpitav.

Jane Austeni raamatuklubi

Karen Jay Fowler tõlkinud
Krista Eek kujundanud
Piret Niinepuu-Kiik
272 lk
köva köide

Californias Central Valleys saavad kokku viis naist ja üks mees, et arutleda Jane Austeni romaanide üle. Selle kuue kuu jooksul, mil nad kohtuvad, panakse proovile abielud, algavad armulood, ebasobivad olukorrad muutuvad sobivaks ja sünnib armastus.

Äärmuslik de Niro

Briti filmikriitiku John Baxteri elulooraamat meie aja ühest suurimast ekraanikangelasest Robert de Nirost annab põhjaliku ülevaate nüüdseks kuuekümnendates filmistaari elust ja karjäärist ning ühtlasi Ameerika filmitööstusest.

Baxteri ettevõtmine on sedavõrd imetlusväärsem, et de Niro on väljaspool ekraani äärmiselt vaoshoitud. Intervjuusid ei jaga staar peaaegu kunagi ja eraelus on ta alati püüdnud rambivalgust vältida, ehkki paarist skandaalist pole temagi pääsenud.

Põhjaliku uurimistöö ja vestluste tulemusena de Niro sõprade ja kolleegidega on Baxteril õnnestunud välja kaevata rohkelt põnevat materjali. Lugu

algab näitleja lapsepõlvega New Yorgis, kus Bobby kasvas üles boheemlaslikus peres. Keeruline suhe biseksuaalse kunstnikust isaga mõjutas de Nirost valima hiljem vastuoluliste tegelaste rolle. Arglik Bobby, kes õppetööst vaimustuses polnud ja jõlkus pigem Little Italy tänavatel, sai esimese filmirolli 20-aastaselt. Sealt edasi jälgib Baxter üksikasjalikult de Niro edukat karjääri ja pikaajalist koostööd režissöör Martin Scorsese ja mitme näitlejaga, nagu Harvey Keitel ja Meryl Streep.

Näitlejana on Robert de Niro klass omaette. Tema täiuslikkusejahu ja ülipõhjalik rollide ettevalmistamine on saanud legendaarseks. De Niro tunneb iga rolli puhul vajadust välja teenida õiguse seda mängida. Filmi „Raevunud

härj” jaoks võttis ta poksija Jack La Motta mängimiseks juurde 30 kilo ja harjutas tundide viisi poksimist, filmi „New York, New York” tarvis õppis ära saksofoni mängimise ja „Ristiisa II” jaoks Sitsiilia aktsendi. Ka kultusfilmi staatuse pälvinud linatöese „Taksojuht” ettevalmistusteks käis ta taksodepoodes ja lindistas taksojuhtide dialoogi.

Ehkki kolleegid pidasid tema põhjalikkust lausa haiglaslikuks (Mastroianni on öelnud: „Mulle tundub naeruväärseks, et taksojuhi või poksija mängimiseks tuleb kulutada palju kuid taksojuhtide elu ja poksijate kaalu „uurimiseks”), pälvis ta sellega ka kolleegide imetluse.

De Niro on kehanud mitmeid põnevaid tegelasi, millest raamatus on

juttu. Komöödiates ta nii särav pole, kuid legend on ta selletagi ja viimasel ajal pühendub ta rohkem ühiskondlikule tegevusele.

John Baxter on suutnud luua de Niro keerulisest naturist võluva portree, mida ilmestavad fotod näitleja elust ja rollidest.

De Niro elulugu

John Baxter tõlkinud
Raili Puskar kujundanud
Villu Koskaru
424 lk
köva köide

ilmunud

Heasse vormi koos koeraga

Karen Sullivan
tõlkinud Aimi
Tedersalu
112 lk

pehme kõide

Raamat, millest leiad infot selle kohta, kuidas hoolitseda nii enda kui oma neljajalgse sõbra tervis eest: kuidas nautida treeningut, toituda tervislikult ja veeta mõnusalt aega koos koeraga. Rohkelt ideid ja näidisharjutusi alates jalutamisest ja sörkimisest palliga mängimise ja takistusraia läbimiseni.

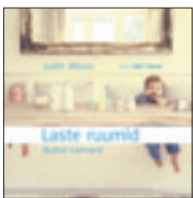
Ülemnuuskur Oswald ja varastatud süda

Christian
Bieniek
tõlkinud

Urmas Kaldmaa
104 lk

pehme kõide

Düsseldorfi (või koguni maailma, nagu arvab raamatu nimi-) ja minategelane ise) geniaalseima koerdetektiivi järjekordses seikluses armub Oswald „esimesest lakkumisest“ punkari(koer) preili Emmesse ja võtab vahepeal endalegi punkarivälimuse. Südame kinkimist ja varastamist, ühesõnaga – armumist ja armastust, on selles loos üldse palju. Ei puudu ka Romeo ja Julia. Aga ka mitte alatud murdvargad.

Laste ruumid

Judith Wilson
tõlkinud

Kaia Nurk

144 lk

kõva kõide

See raamat ei õpeta, kuidas säilitada raske tööga hoolikalt kujundatud ruume laste füüsilise ja loomingu vabaduse arvelt. Samuti ei õpetata seda, kuidas šabloni abil seinale karumustrit teha. Raamatust leiab hoopiski inspiratsiooni tõeliste lastega päris peredelt, kes tõestavad, et lapsed ja disain saavad rõõmsalt koos eksisteerida nii, et stiili arvelt ei pea tegema järeleandmisi.

Kursk 1943

sari „Suured vastasseisud“
Mark Healy
tõlkinud

Marek Laane

96 lk

pehme kõide

1943. aasta suvel valmistus Saksa armee idarindel uueks pealetungiks. Rünnak oli suunatud Kurski endile, kus sakslased Nõukogude väed ümber piirasid ja valmistusid andma otsustavat hoopit, mis oleks Nõukogude Liidu võitlusvõimeks muutnud. Rünaku ajaks olid venelased aga Kurski eendi tugevalt kindlustanud ning suutsid kokkupõrkes sakslaste jaoks üliolulise strateegilise tähtsusega Panzer-tankid neutraliseerida. Vasturünnakuga sai alguse Nõukogude vägede pealetung, mis lõppes Berliini varemte juures. Uus sõjaajaloo raamat sarjast „Suured vastasseisud“.

Inspiratsiooni koduseks treeninguks

Kristiina Nurmis

Populaarsed trenniraamatud „Pilatese harjutusi“, „Tugeva selja harjutusi“, „Palliharjutusi“ ja „Jõutreening kodus“ on sel kevadel enda kõrvale saanud kaks uut käsiraamatut: „Harjutusi luustiku tugevdamiseks“ ja „Väejooga kodus“.

Kõik kuus koduseks treeninguks mõeldud käepärast raamatut on üles ehitatud ning kujundatud sarnasel põhimõttel. Ohtra pildimaterjali ja asjatundliku õppematerjali varal pakuvad nad võimalust end lihtsate vahenditega suve hakul heasse füüsilise ja vaimsesse vormi viia. Tegemist on suurepärase kingiraamatutega headele sõpradele või lähikondlastele, ohutamaks ja inspireerimaks neid lõpuks ometi või veel lähimõeldumalt trenni tegema.

Kõik treeningprogrammid on läbitavad kodus, õues või miksi mitte ka tööpõltil. Igaüks saab valida endale sobiva rütmi ja meelepärased harjutused.

Oma ala spetsialistide poolt süsteemselt ja asjatundlikult üles ehitatud raamatud algavad sissejuhatava osaga, kus antakse ülevaade terviseprobleemidest ja treeningu olulisusest. Treeningkavad algavad soojendus- ja lõdvestusharjutustega ning lõppevad venitusharjutustega. Kõikide raamatute lõpust leiame sõnaseletuste loetelu ja aineleendi. Erilist tähelepanu pööratakse treeninguga kaasnevatele ohtudele.

Väejooga abil energia liikuma

„Väejooga kodus“ on praktiline teejuht kaheksaosalise jooga (*astanga-vinyasa*) asendite omandamisel. Harjutused aitavad äratada selgroo alaosas paikneva varjatud energia ning muudavad selle läbi keha voogavaks noorendavaks eluväeks ning tekitavad heaolunde.

Raamatust leiame põhjaliku treeningkava üksikasjalike selgitustega joogaasendite kohta. Treeningkavasse kuuluvad nii päikesetervituse, seis-, tasakaalu-, södalase-, iste- kui ka treeningu lõpetamiseks mõeldud asendid. Väejooga treening aitab parandada nii painduvust, rühti kui kasvatada vastupidavust.

Põhiasendite harjutamine ei eelda erilist ettevalmistust, kuid kinni on vaja pidada jagatavatest nõuannetest. Soovitatakse valmistuda intensiivseks treeninguks, kuna väejooga nõuab tugevust, vastupidavust ja suurel hulgal higistamist. Iga asendile on pühendatud kaks lehekülge. Lisaks harjutuskavale on lisatud ka hingamisjuhendid, nõuanded, kuidas asend sisse võtta, kuidas sellest välja tulla ning kuidas end vastavas asendis kütleda.

Joogaharjutused aitavad autori sõnul tuua mõtetesse rahu ja selguse ning arendada sisemist tasakaalu. Raamatu konsultant on Eesti tuntuim sinoloog Märt Läänemets.

Luustik tugevaks

Uuringute järgi areneb luuhõrenemine igal kolmandal naisel. Raamat „Harjutusi luustiku tugevdamiseks“ peaks aitama treenijal vähendada osteoporoosiriski. Korrapärane harjutamine peaks kaitsma treenijat kukkumiste ja luumurdude eest, parandama

Heikki Mäntymaa kehalised harjutused näituse „Esinev mees“ avamisel Tallinna Kunstihoones. Foto Eesti Ekspress

lihastugevust, rühti ja tasakaalu. Igas eas naistele mõeldud treeningkavad aitavad ära hoida osteoporoosi teket, tugevdada lihaseid, vormida keha ja saavutada paremat rühti ja tasakaalu.

Raamat õpetab omaks võtma eluviisi, mis soodustab luude tugevnemist ning vähendab luuhõrenemise riski. Harjutused pole mõeldud kaalu langetamiseks (mis mõjub luudele pigem halvasti), vaid lihastugevuse kasvatamiseks ja treenitud välimuse saavutamiseks. Autorite sõnul pole kunagi liiga hilja hakata luude eest hoolt kandma. Treeningu ja õige toimumisega on võimalik luutihedust isegi suurendada. Selles mõttes on tegemist tänuväärse kingiraamatuga emale või vanaemale. Lisaks harjutustele antakse lühiväe osteoporoosist, selle riskiteguritest, vältimisest ja ravist.

Seljavalust priiks

Seljaharjutusi peaksime tegema tööpõltil iga päev (seljavalu olevat külmetushaiguste ja gripi järel levinuim töölt puudumise põhjus). Rohke pildimaterjaliga raamat „Tugeva selja harjutusi“ pakub selleks hea võimaluse. Raamatu põhiosa on pühendatud harjutustele, mida vastavalt oma selja tüübile, terviseprobleemidele, treenituse tasemele ja eluviisile päevaplaani lisada. Põhiharjutused jagunevad peatükkide „Kogu selg“, „Ülaselg“ ja „Alaselg“ alla. Iga harjutuse juures seletatakse lahti selle eesmärk ja üksikasjalik soorituskeem.

Keerulisemate harjutuste juures soovitatakse olla ettevaatlik. Nõrgema treenitusega inimestele pakutakse harjutamiseks kombinatsiooni kergem variant. Lisaks antakse ülevaade selgroo ja selja lihaskonna ehitusest, levinud rühihäiretest ja seljapiirkonna haigustest. Jagatakse näpunäiteid, kuidas erinevat liiki valu ära tunda ja selle kordumist vältida. Hea kingitus kolleegile, et üheskoos tööpõltil harjutusi sooritada.

Pilates aitab keha vormida

„Pilatese harjutusi“ arvestab toimeka inimese elustiiliga. Kui tihe päevaplaan

või kodused kohustused muudavad trenniskäimise võimatuks, siis raamatu abil saab Pilatese meetodi järgi harjutada ka kodus. Pilatese treeningusüsteem on hästi toimiv viis vormis keha saavutamiseks ning seetõttu on see meetod populaarne kogu maailmas.

Asi pole siiski vaid oma välimuse parandamises, Pilatese meetodi järgi harjutades on inimesed saanud mitmekülgset kasu, alates kaalulangetamisest ja heast välimusest, lõpetades positiivsema mõtlemise, elurõõmu, harmoonilise enesetunde ning sisemise healolu. Paljud on leidnud uut energiat ja vitaalsust. Selle raamatu järgi harjutamiseks pole vaja eelnevat kogemust Pilatese meetodiga treenimisel, harjutused on sobilikud igale tasemele.

Palli abil painduvaks

Viimasel ajal ka Eestis populaarsust võitnud treeningvahend pall võimaldab mitmekesist ja tõhusat treeningprogrammi üksikute lihagruppide toonuse tõstmiseks. Raamatu autorite sõnul tugevdab palli abil sooritavat treeningkava lihaseid ning parandab tasakaalu ja painduvust.

Šveitsi füsioterapeutide mõnekümne aasta tagune avastus, et mängupalli on võimalik kasutada edukalt vigastustest paranevate patsientide taastusravis, on kogunud seminaride ja õpitubade kaudu populaarsust ka tipp- ja hiljem harrastussportlaste seas. Nüüdseks on võimlemispallist saanud fitness-spetsialistide ja harrastussportlaste hulgas populaarne ja tunnustatud treeningvahend.

Ebakindel toetuspind võimaldab autorite sõnul tööle rakendada märksa rohkem lihaseid kui pink või põrand. Treening aitab parandada rühti ja seljaprobleeme. Lisaks on see lõbus viis leevendada päeva jooksul tekkinud pingeid. Raamat annab ülevaate erinevatest palliga sooritatavatest treeningprogrammidest, samuti ülevaate palli kasutamisest. Tore treeningprogramm lapsega koos harjutamiseks.

Vastupidavus jõutreeningust

Raamat „Jõutreening kodus“ on mõel-

dud nii algajale kui kogenumale treenijale. Raamatu sissejuhatavad peatükid kõnelevad jõutreeningu olemusest, annavad ülevaate lihaskonnast, õigest toitumisest ja treeningvahenditest. Rõhutatatakse, et jõutreening ei tähenda vaid musklate kasvatamist, vaid võimaldab igapäev soovi kohaselt oma kehakuju muuta, aitab saada vastupidavamaks, tugevamaks, energilisemaks, rõõmsamaks ja kaunimaks.

Iga harjutuse juures jagatakse kergesti jälgitavaid juhiseid koos illustreerivate fotodega. Iga harjutusele on lisatud ka keerulisem variant ja kombinatsioonid juba varem õpitud harjutustest ning näidatakse piltlikult, milliseid lihaseid konkreetse harjutusega treenitakse.

Entsüklopeedia uudised

Aprillis külastasid TEA Kirjastuse juhatuse esimees Silva Tomingas ja turundusjuht Andres Kraas New Yorgi Eesti Maja, kus tutvustasid väliseestlastele TEA entsüklopeediat ja e-Entsüklopeediat. Presentatsioonil avaldas kuulajatele eriti head muljet entsüklopeedia teises köites sisalduv põhjalik artikkel Ameerikast. Pärast presentatsiooni on palju tellimusi tehtud nii USAst kui Kanadast, samuti on teose vastu suurt huvi tundnud paljud USA tähtsamad raamatukogud, eesotsas USA Kongressi Raamatukoguga. USA-s kohtuti ka Borders raamatuketi juhtkonnaga ning tutvuti raamatukaubandusega New Yorgis.

Pidevalt jätkub uute materjalide lisamine e-Entsüklopeediasse. Peatselt avaldatakse ka esimesed entsüklopeedia III köites ilmuvate maade artiklid: Aserbaidžaan, Austraalia, Austria, Bahama jne.

ilmunud

Muusikalugu lastele

Stefano Catucci

tõlkijad Eliis Niinepuu, Maarja Ots, Merlin Piirve
123 lk

kõva köide

„Muusikalugu lastele” on teejuht maailma muusika ajalukku, milles tutvustatakse muusika tekkimist ning selle arenemist algsest suhtlemisvormist tänapäevaseks kunstiks. Rohked detailitruud illustatsioonid ilmestavad selle arengutee olulisi verstaposte. Mõisteid ja termineid selgitatakse lihtsalt ja lastepäraselt.

Raamat annab hea ülevaate muusikariistadest, alates kõige algelisematest helitekitajatest kuni kõige moodsamate helikandjateni. Kirjeldatakse muusika rolli erinevates ühiskondades ning muusika, usutavade, sõjapidamise ja tantsutraditsioonide seoseid. Tutvustatakse muusikaajaloo silmapaistvaimaid heliloojaid, helikunsti suurteoseid ning säravaimaid muusikuid.

„Muusikalugu lastele” on rõõmus, teabeküllane ja silmaringi laiendav laste teatmeteos.

Eesti muinasjuttude kuldraamat

koostanud Reet Krusten

336 lk

kõva köide

„Eesti muinasjuttude kuldraamat” on järg 2008. aastal ilmunud „Eesti lasteluule kuldraamatule”. „Eesti muinasjuttude kuldraamat” on nii läbi aegade armastatud muinasjutte,

mille on kirja pannud Friedrich Reinhold Kreutzwald, Jakob Kõrv, Juhan Kunder, Matthias Johann Eisen, Ernst Särgava, August Jakobson, kui ka tänapäeva kirjaniike Eno Raua, Aino Perviku, Heiki Vilepi, Kalju Saaberi, Jaan Rannapi, Henno Käo jpt loodud muinasjutte.

„Eesti muinasjuttude kuldraamat” on mahukas muinasjutuvalimik, mis sisaldab 111 temaatiliselt seitsmesse ossa jaotatud muinasjuttu, ja ka teatmeteos, milles on autorite, illustraatorite ja pealkirjade register. Raamatu on rikkalikult ja värvirõõmsalt illustreerinud Eesti parimad raamatukunstnikud. See on väärtuslik kingitus igale muinasjuttusõbrale.

Emma ema, Emma emme

Helle Laas

kunstnik Made Balbat

64 lk

kõva köide

Helle Laasi lühilugudest koosnevas raamatus „Emma ema, Emma emme” vaatleb autor ilma ja inimesi lapse silmade läbi ning mõtestab nähtud äratundmise üllatava rõõmuga.

Lapse kirevkirju maailma sündmused seonduvad koduste inimeste tegemistetoimetamisega ning igapäevaelu juurde kuuluva lindude-loomade loomuliku ligiolekuga. Need on tähelepanekud, milles väike inimene leiab huvipakkuvat ja köitvat, sest ta oskab nähtusse ning kuuldusse sisse elada.

Kas TEAte?

Mis aastal valmis Pariisis Eiffeli torn?

- a) 1789
- b) 1889
- c) 1898

Õige vastuse leiate raamatust „Pariis. Laste reisijuht”.

Vastused saatke TEA Kirjastusse meili teel info@tea.ee või postiaadressil Liivalaia 28, Tallinn 10118.

Õigesti vastanute vahel loositakse välja kolm vabalt valitud raamatut sarjast „Heinakübar ja Viltuss”. Võitjate nimed avaldatakse TEA koduleheküljel www.tea.ee.

Õige vastus aprillikuu küsimusele: „Eesti lasteluule kuldraamat” on 333 luuletust ja „Eesti muinasjuttude kuldraamat” 111 muinasjuttu.

Noortele reisisellidele on lähemate ja kaugemate linnade avastamisel abiks toredad reisijuhid. Foto Tobias Everke

Head abilised lastega reisijaile

Lydia Aspen

Euroopa suurlinnades jätkub vaatamist- uudistamist mitmeks reisiks, kuid palju põnevamat pakuvad ka naaberriigid. Parimaid nõuandeid edukateks reisideks jagab teadagi asjatundlik raamat!

Tänapäeva laste jaoks on reisiimine – olgu siis pere, klassi- või trennikaastrastega – elu lahutamatu osa. Majanduslikult keerukamatel aegadel läheb veelgi enam vaja asjalikke soovitusi, et avastusretked oleksid kõigile reisisellidele maksimaalselt huvitavad ja kasulikud.

TEA Kirjastuselt on hiljuti ilmunud kaks spetsiaalselt laste huvidest lähtuvat reisijuhti, mis tutvustavad Euroopa olulisimaid linnu: Londonit ja Pariisi. Alapealkirjaga „Suurlinna seiklused, mõistatused ja mängud” varustatud reisijuhid sobivad lugemiseks nii lapsele endale kui ka lastereisi planeerivale täiskasvanule – lapsevanemale, õpetajale või treenerile.

Selge, lihtne ja detailirohke

Kumbki raamat annab lihtsa ja selge ülevaate suurlinna ülesehitusest ning ajaloo, tutvustab linnaosi, piirkondi ja olulisemaid vaatamisväärsusi. Sealjuures õpetatakse lapsi märkama kummalegi linnale iseloomulikke detaile, mis võiksid muidu kergesti kahe silma vahele jääda.

Kogu info esitatakse lastepäraselt, kuid mitte ülemäära lihtsustatult. Minevik seotakse tänapäeva staaride ja popkultuuriga, näiteks mainitakse Londoni kuulsate elanike seas supermodell Kate Mossi ja filminäitleja Orlando Bloomi, Notting Hilli linnaosa tutvustades aga tuletatakse meelde samanimelist filmi. Nii tekivad noortel reisijatel uued seosed, nad hakkavad tunnetama teistsugust taustüsteemi.

Lisaks üldtuntud vaatamisväärsustele, nagu Big Ben, Eiffeli torn jt, pälvivad „Laste reisijuhitides” tähelepanu vähemtuntud paigad ja omanäolised muuseumid. Kas te näiteks teadsite, kus asub Pariisi ainus viinamarjaistandus või et Londoni East Endis tegutseb vähemalt viis talu? Raamatud juhataavad kätte nii Leidlaste Varjupaiga Muuseumi Londonis kui ka Pariisi Politseimuseumi – igähele midagi, vastavalt tema huvidele ja eelistustele.

Ära pole unustatud ka lapsi paeluvaid meelelahutusi. Siingi tutvustatakse peale üldtuntud Disneylandi ja Legolandiga veel paljusid põnevaid paiku, kus võib aega veeta juhul, kui lapsed muuseumidest ja muudest asja-

likest vaatamisväärsustest tüdivad. Loomulikult on mõlemas linnas võimalik IMAX-kinod ja suurepärased loomaaiaid, aga kuidas oleks ühe pärastlõunaga Londoni Namco Keskuses, kus lapsi ootavad rallimängud, keeglirajad, piljardilauad ja palju muud? Või siis päevakesega ehtsas Prantsuse lõbustuspargis Parc Astérix, mis asub Pariisist 35 kilomeetri kaugusel?

Mõistatused ja mängud

Lastele peaksid huvi pakkuma ka raamatutes esitatud täpsed ja selged infokillid kuulsate paikade ja ehitiste kohta. Näiteks – kui kõrge on Montparnasse'i torn ja kui kaugele selle tipust selge ilmaga näeb? Kui palju kaalub Concorde'i väljaku obelisk? Mitu silda viib Seine'i jõe ühelt kaldalt teisele? Kõigi küsimuste vastused leiduvad Pariisi reisijuhis.

Lisaks ergutavad raamatud laste teadmisanu ja tähelepanuvõimet. „Londoni Toweris on 21 torni. Mitu torni sa üles leiad?” küsib reisijuht ning loetleb kõigi tornide nimed nii inglise kui ka eesti keeles. Trafalgari väljakul soovib raamat üles otsida Suurbritannia väikseima politseijaoskonna, Leicesteri väljakul aga uuritakse, millise kuulsa tummfilmistaari kuju seal seisab.

Raamatutele annavad värvi ka viktoriinid, sõna- ja sobitusmängud, tähepusled ja ristsõnad, mis kinnistavad reisi hangitud teadmisi ja lahutavad niisama meelt. Kummagi raamatu viimasele leheküljele saavad lapsed kleepida sissepääsupiletite kontse või koguda külastatud muuseumide templeid.

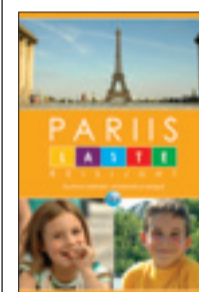
Lapsevanematel ja õpetajatel on kindlasti abi ka kasutatud allikate nimekirjast, mis juhatab ühtlasi lisainfot otsima. Veelgi vähem vaeva näete juhul, kui hangite lisaks „Laste reisijuhitidele” ka TEA Kirjastuse poolt välja antud eestikeelsed raamatud „Berlitz'i reisijuht. London” ja „Berlitz'i reisijuht. Pariis”.

Riiga, Vilniusse või Peterburi?

Berlitz'i reisijuhit on eesti keeles ilmunud juba mitukümmend. Väikeses formaadis, väga kompaktsed ja rikkalikult illustreeritud raamatukesed üllatavad sisulise põhjalikkusega – tihti on neis asjalikku infot rohkem kui nii mõneski kaks korda suuremas teoses. Kooliekskursioonide planeerimiseks võib kindlasti soovitada Berlitz'i sarjas ilmunud Riia, Vilniuse ja Peterburi reisijuhit, mis loomulikult sobivad ka perega reisijaile.

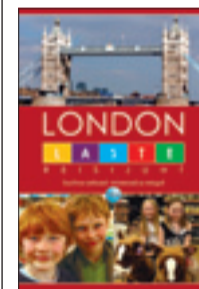
Kõik Berlitz'i raamatud sisalda-

vad väikest peatükki „Laste Riias (Vilniuses, Peterburis jne)”, kus jagatakse viiteid ülejäänud raamatule ja soovitusi, milliseid kohti koos lastega tingimata külastada. Näiteks soovitakse Riias loomaaeda ja tsirkust, Läti Vabaõhumuuseumi ja linna lähedal asuvat Livu veeparki, Vilniuses vabaõhufestivale, Lele nukuteatrit ja paadisõitu Trakais, Peterburis kuulsaid laevu ja kahureid, nukuteatreid ja loomaaeda. Kuid loomulikult on kõigis neis linnades veel palju nii lastele kui ka täiskasvanutele huvi pakkuvat, mille kohta iga Berlitz'i reisijuht piisavalt infot annab.

Pariis

Laste reisijuht
80 lk
pehme köide

London

Laste reisijuht
80 lk
pehme köide

Peterburi

Berlitz'i reisijuht
144 lk
pehme köide

Riia

Berlitz'i reisijuht
144 lk
pehme köide

Vilnius

Berlitz'i reisijuht
144 lk
pehme köide

Mõttemängu mõnu

Triin Tillart

TÜ tudeng

Malemäng arendab mälu, loogilist mõtlemist, nõuab strateegiast arusaamist ja parandab keskendumisvõimet. Terve mängu jooksul ollakse pühendunud ühele eesmärgile – matistada vastane ja võita. Ja kuigi teooria võib esialgu tunduda keeruline, on tegelikkuses vaja alustuseks vaid malelauda, malendeid ja uut „Maleaubitsat”. Selle komplektiga saab selgeks õppida põhitõed, paljud erinevaid avanguid, mõned huvitavamad keskmängud ja lisaks mitmed Paul Kerese soovitusel efekseteks lõppmängudeks.

Ühiskonnas on üldlevinud arusaam, et malet oskavad nutikad ja arukad inimesed. Kes siis ei tahaks endast jätta muljet kui arukast ja targast inimesest. Strateegilist laumängu, erinevalt paljudest spordialadest, võib õppida mängima nii väga noorelt kui ka kõrges vanuses. Piiranguid ei ole!

Olen tänulik oma vanaisale, kes mulle juba lapsepõlves male armsaks seletas ja minu õpetamiseks õhtuti aega leidis. On ju meeldiv, kui vanaisa saab mängida lapselapsega kui võrdne võrdsega.

Male on sport, millega saab tegeleda olenemata füüsilistest võimetest. Malemäng õpetab, et edu tuleb vaid tööga ja et mida rohkem harjutad, seda paremaks muutud. Ja alati peab olema valmis ka kaotama ning oma vigadest õppima.

Male õpetab iseseisvust. Nagu eluski, peab olema julgust ja ettenägelikkust võtta vastu tulevikku mõjutavaid õigeid otsuseid.

Üks kõigi aegade parimaid mängijaid José Raúl Capablanca on öelnud: „Sa võid õppida palju rohkem mängust, mille sa kaotad, kui mängust, mille võidad. Sa kaotad sadu mängu, enne kui sinust saab hea mängija.”

Milleks mängida malet?

Suures Nõukogude Entsüklopeedias on male defineeritud kui „mänguna esinev kunst”. Kui arvasid, et sinust ei saa iialgi kunstnikku, siis male võib tõestada vastupidist.

Nii elus kui hea males tuleb sageli ette, et võiduka tulemuse nimel peab midagi loovutama või hoopis vastase paremust tunnustama ja malendid lihtsalt ära andma. Male, nagu elugi, on pidev õppimisprotsess. See on kannat-

Igas vanuses tulevased malemeistrid saavad nüüd harjutada Paul Kerese ja Iivo Nei „Maleaubitsa” näpunäidete järgi.

tuse, närvide, tahtejõu ja keskendumisvõime proovilepanek.

Male edendab õpitulemusi. USA-s on mitmetes koolides uuritud malemängu mõju noorte mõtlemise arengule. Katses jagati klass kolmeks aastaks kahte rühma. Üks rühm õppis matemaatikat edasi tavalise programmi järgi, mis nägi ette viis matemaatikatundi nädalas, teisel rühmal asendati üks tund maletreeningutega. Kuigi esimene rühm õppis rohkem matemaatikat, saavutas teine rühm siiski testides paremaid tulemusi. Mitmetes maades on male ka kooliprogrammi osa.

Kuigi male on vana ja pikkade traditsioonidega mäng, ei ole see ajale jalgu jäänud – internetis võib mängida inimestega, kes ei asu ei samal mandril ega räägi isegi sama keelt, kuid te saate teineteisest aru „malekeeles”.

Male pole lihtsalt nagu iga teine laumäng, see on elu peegeldav mäng, mis ei muutu kunagi igavaks, sest ükski partii ei korda ennast.

Kus on male juured?

Üldlevinud arvamuse kohaselt on male sündinud sajandite taguses Indias

mängitud sõjamängust tšaturanga. Näiteks asuvad malenupud samas asetuses kui India armee lahinguvalmiduses. Male sanskritikeelne vaste „tšaturanga” tähendab number nelja ehk siis nelja tüüpi vigureid: elevandid, hobused, sõjavankrid ja jalaväelased.

Male ajaloo uurijate seas on ka neid, kes arvavad, et male on pigem planeetidevaheline võitlusmäng – seda seetõttu, et malendite värv ühtib Sumeri kultuuris kujutatud planeetide värvusega. Kuid kõige enam on siiski levinud arusaam, et male on sõja- ja strateegiamäng, mis peegeldab reaalselt sõjalist lahingut. Male mängulaud, malendid ja reeglid on olnud ajas ja kultuuriruumides pidevas muutumises ning muutunud on ka vigurite võimupositsioonid.

Euroopasse jõudes hakkas male kujutama rohkem ühiskonna erinevate koosluste vahelist võitlust. Sellest kõnelevad ilmekalt ka muutused malendite nimetustes ja laual paiknemises – see peegeldas pigem keskaegse ühiskonna struktuuri kui pelgalt lahinguvalmis armeed. Siiski tuntakse malet kõige enam kui sõja- ja strateegiamängu.

Miks on selle mängu eestikeelne nimi „male”?

Kuidas on vana India mäng saanud eesti keeles endale nimeks „male”? Selle kohta kirjutavad teatmeteosed, et eestikeelse nimetuse andis mängule Ado Grenzstein ja et sõna „male” on tuletatud sõnast „maleva”, mis oli eestlastel käibel oma sõjaväe kohta.

Inglise keele chess (male) on tuletis sõnast check (tuli). Sõna *checkmate* (matt) on otseselt tuletatud pärsiakeelsest väljendist *shah mat* (kuningas on surnud). Venekeelne Шахматы on otsene derivaat *shah mat*’ist.

Maleaubits

Paul Keres,
Iivo Nei
206 lk
kõva köide

Inglise keelt õpetab ja juurdlust toimetab miss Mable

René Bosewitz,
Robert
Kleinschroth
keeleõppesari
„Lõbusalt ja lihtsalt”
224 lk
pehme köide

ilmunud

Johann Sebastian Bach

Lühiülevaade
saksa helilooja
eluloost
sari „Klassikud”
Martin Geck
192 lk
pehme köide

Johann Sebastian

Bach on suure erakliku muusikaloojana jäänud mõistatuslikuks isegi paljudele tänapäeva uurijatele. Geniaalne helilooja, keda Goethe võrdles oma murranguajastu kangelase Faustiga, teenis tollases ajas mitmeid hästiminevaid ja tarbežanre – orelikoraale, kontserte, kantaate, passioone. Kuid nii neis kui ka igas vabaloomingu teoses loob Bach alati uue, hingestatud maailma, rikastades seda iseenda loomingulise tahte ja kõikidest kammitsatest vaba filosoofiaga.

William Shakespeare

Romeo ja Julia
sari „Konspekt”
kooliõpilastele
koostaja
Kathleen
Ellenrieder
96 lk
pehme köide

Shakespeare'i tragöödia on üks maailma tuntumaid kirjandusteoseid ja kuulub gümnaasiumiastme kohustusliku kirjanduse nimistusse. Konspektide sarjas ilmuv raamatukeses tutvustatakse tragöödia struktuuri, sisu ja tõlgendamisvõimalusi, kirjeldatakse tegelasi ning antakse teavet Shakespeare'i ja tema ajastu kohta. Eraldi peatükk on „Romeo ja Julia” interpreteerimisest Eestis. Konspekti lõpus on kontrollküsimused tragöödia käsitlemiseks koolis.

Varem on samas sarjas ilmunud Wolfgang Kröger „Faust I”. Goethe suurteos kuulub gümnaasiumiastme kohustusliku kirjanduse hulka. Tegemist on mitmekihilise ning raskesti mõistetava teosega. Sellest tulenevalt ongi käesoleva konspekti eesmärk aidata lugejal mõista „Fausti” maailma. Raamatust leiab sisukokkuvõtte, tegelaste kirjelduse, teose ülesehituse, aga ka raskete sõnade seletuse. Eraldi peatükk on Goethe eluloost ning „Fausti” interpreteerimisest Eestis.

Jaapani keele grammatika

Elli Feldberg
sari
„Miniteatmik”
400 lk
pehme köide

sarjas ilmunud „Jaapani keele grammatika” on mõeldud alg- ja kesktasemel õppijatele. Siin on esitatud peamiselt jaapani keele tasemeeksami 4. ja 3. tasemele vastav grammatika. Lisaks käsitletakse kõige olulisemat kõrgema taseme grammatikas.

Taskuteatmiku mahust tulenevalt on selgitused esitatud suhteliselt lühidalt, kuid loodetavasti on see raamat abiks õpitu meeldetuletamisel ja omandatud teadmiste süstematiseerimisel.

Keeleõppeks kriminull

ILO Kirjastuse uues keeleõppesarjas „Lõbusalt ja lihtsalt” ilmub unikaalne inglise keele õpik „Inglise keelt õpetab ja juurdlust toimetab miss Mable” kõigile neile, kellele ei meeldi tuupida, ent kes siiski oma keeleoskust parandada soovivad. Paljud inimesed, kel kooliaeg ammu seljataga, on meelsamini nõus juturaamatute abil võõrkeelt õppima. Sellised „jutuka” stiilis õpikud on maailmas järjest suuremat populaarsust võitmas.

Vormilt meenutab õpik juturaamatut, mille peatükkidele järgnevad väikesed harjutused ja grammatikareeg-

leid. Raamatus on 28 peatükki, kus järjejutuna kulgeb põnev ja vaimukas lugu Inglismaale puhkust veetma läinud paarist, kes oodatud idüllilisel asemel sekeldustesse satub. Noori asub abistama karismaatiline vanaproua, amatöör-detektiiv ja kirjanik miss Mable.

Kui inglise keel enam nii värskest meeles pole, kergendab loetust arusaamist teksti kõrval olev mõnede sõnade eestikeelsest vastetega. Raamatu lõpuosas leiab harjutuste vastused, selgitavad kommentaarid, ebareeglipäraste sõnade tabeli ja sõnastiku.

Samast sarjast ilmub äsja Robert Kleinschrothi ja Anne-Laure Maupai

„Prantsuse keelt õpetab ja juveelijahti peab Marie Paulard”.

Äsjailmunud prantsuse keele õpik meelitab laisavõitu õppureid huumoriga ning tõestab, et keeleõpe ei ole vaid usinatele või andekatele.

See unikaalne õpperaamat on kirjutatud kõigile neile, kel napib aega või kannatust närida end läbi tüüpilisest õpikuprogrammist ja kes lähemid hoopis meelsamini detektiiv Marie Paulard'iga kurjategijaid taga ajama. Tegu on naljaga vürtsitatud lugemik-õpikuga, mis erineb tavapärasest õpikutest nii sisu kui ka vormi poolest.

ilmunud

Tass kohvi Marilyniga

Yona Zeldis
McDonough
tõlkinud
Heiki Raudla
144 lk
pehme köide

Kes meist ei sooviks veeta ödusat tundi legendaarse Marilyn Monroe seltsis ja teada saada, mis oli tema kuulsuse saladus, mis tegi talle tuska ja mis pakkus rõõmu, kes olid tema meesideaalid ja millega nad teda köitsid? Ja mis ikkagi toimus naise peas tol ööl, kui ta suri? Raamatus peitub võimalus välja uurida, mida tema salapärase näoilme on meie eest pikki aastakümneid varjanud.

Kasulikud pähklid

Toivo Niiberg,
Reet Rohumets
144 lk
pehme köide

Raamat annab põgusa ülevaate poeetil, aias ja looduses leiduvatest pähklitest ning nendega sarnastest viljadest. Tutvustatakse nende toiteväärtust ja kasutamist.

Pähklitega toidureseptide raamatus igast ilmakaarest. Kuna pähklid on maitselt sageli kaunis sarnased, ei juhtu midagi, kui asendada retseptis toodud pähkel mõne teisega.

Vestlus eestlaste suurima reklaamijaga

Heiki Raudla
tõlkija

Eestlastele meeldib ikka meenutada, et kuulus Ernest Hemingway olla kirjutanud, et igas sadamas leidub üks eestlane. Kus ja mida kuulus ameeriklane tegelikult ütles, teavad vähesed, veel vähem teatakse, mis mees ta ise oli. Peale selle, et ta kirjutas rea unustamatuid romaane: „Ja päike tõuseb”, „Hüvasti, relvad”, „Vanamees ja meri”, „Kellele lüüakse hingekella” jt.

Kirjanikke on mitmesuguseid. Ühed on endassetõmbunud ja hoiavad omaette, teised naudivad laia tutvuskonda ja reisivad palju. Ühed ülistavad askeesi, teised glamuuri. Tüüpe on palju, aga kõik nad on ühel või teisel moel võitlejad. Vähemalt need, kel on maailmale midagi öelda. Hemingway oli eripalgeline, kui mitte vastuoluline. Ja tal oli, mida öelda.

„Sa pead kirjutama sellest, millest sa tead, mitte sellest, millest oled lugenud,” ütles see kuulus Ameerika kirjamees, läbinisti võitleja – nii sõnades kui ka tegudes, nii sule kui ka relvaga. Ei jäänud kapikaubiks, vaid pürgis rindele, 20. sajandi suurematesse sõdadesse. Pistis rinda ka looduse vägevatega – savannis ja ookeanil. Koju naastes pani oma elamused ja mõtted filigraanse täpsusega kirja, puhkas ja lõbutseis mitme mehe eest, seejärel võitles edasi.

Hemingway on öelnud, et tema kirjandus ei pakkunud pelgalt jutuainet, sellel olid tõelised tagajärjed.

Kuni sattus vaenujalale iseendaga ja haaras relva, viimast korda.

Hemingway elu ja looming on saanud nii kriitikute kui ka akadeemikute käest kõvasti materdada. Tõsi, valdav kriitika on suunatud pigem imago kui loomingu vastu – teda on tembeldatud joodikuks, vägivalda ülistajaks, nais-tevihkajaks ja muuks, mis mehe nime määrab ja klatšimooridel silma särama lööb.

Sootuks vähem on räägitud, milline oli selle ameeriklase osa kirjanuduse uuendamisel ja millised olid

tema vaated suhetele, kunstile ja elule laiemalt.

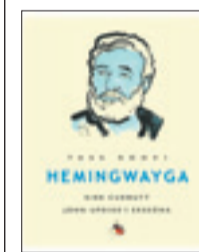
Ilukirjanduslike intervjuude sarjas „Tass kohvi...” teise raamatuna ilmunud jutuajamine Ernest Hemingwayga võtab suure kirjaniku elu ja põhimõtted kokku lihtsa ja elava dialoogina, põhjendades tema tõekspidamisi ilmunud jutustuste varal ning selgitades lugude tagamaid kirjaniku läbielamistele toetudes.

Laialt on levinud suhtumine, et ilukirjandus on väljamõeldis, millel on tõelise eluga vähe pistmist. Hemingway

suudab oma intervjuus hästi veenda, et ilukirjandus on tihti tõepärasem kui tõsielulood. Samuti jagab ta lahkelt vihjeid, kuidas saada heaks kirjanikuks.

Hemingway ütles, et tema kirjanudus ei pakkunud pelgalt jutuainet, sellel olid tõelised tagajärjed. „Tead, kes kasutas „Kellele lüüakse hingekella” sissisõja käsiraamatuna?” küsib ta uhkelt. „Ei keegi muu, kui Fidel Castro. Sellest raamatust sai ta väljaõppe Batista kukutamiseks Kuubal 1959. aastal. Tõepoolest, *viva la revolución!*”

Ta tahtis saada suureks kirjanikuks. Ja saigi. See oli tema saatuse, mille ta suuresti ise kujundas, kombineerides töö mänguga. „Aga seda saab vaid juhul, kui me suhtume kõikidesse oma ettevõtmistesse eetilise ranguse ja rituaalse täpsusega,” ütles ta. „Mida iganes ette võtame – söömise, kalapüügi, armastamise, poksamise või kirjutamise –, leidub alati õige viis seda teha. Ja me suudame leida selle õige viisi juhul, kui jääme truuks oma tõekspidamistele ning säilitame tasakaalu.”

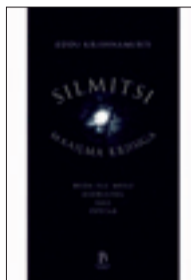
Tass kohvi Hemingwayga

Kirk Curnutt
tõlkinud Heiki
Raudla
144 lk
pehme köide

PILGRIM

www.pilgrimbooks.ee

ilmunud

Silmitsi maailma kriisiga

Jiddu Krishnamurti
tõlkinud Oleg Kangur, Lauri Liiders, Aune Suitsmart
240 lk
pehme köide

Jiddu Krishnamurti (1895–1986) oli ainulaadne ja pöördeline vaimne õpetaja, kes reisis kogu maailmas ning pidas loenguid kuni oma surmani 90 aasta vanuses. Tema vestlused ja kirjatööd on säilinud enam kui 70 raamatus. „Silmitsi maailma kriisiga” sisaldab valikut vestlustest, milles Krishnamurti räägib, kuidas elada ja toimida rahututel ning heitlikel aegadel.

Moosese kood

James F. Twyman
tõlkinud Kattri Ezzoubi
176 lk
pehme köide

Kui Moosese kood esimest korda iisraellastele avaldati, sooritati mõned maailma ajaloo suurimad imed. Peagi pärast seda otsustasid mõjukad õpetajad, et koodis sisalduv energia on liiga võimas ja ohtlik selleks, et teda võiks kasutada keegi muu peale kõrgemate pühitsetute. Nüüd on käes aeg Moosese koodi valdama õppida meil kõigil – mitte ainult selleks, et lisada oma ellu rikkusi, vaid et rajada kaastunde ja rahu seadustel põhinev maailm.

Kvantedu käsiraamat. Teekond edu, külluse ja õnneni

Sandra Anne Taylor
tõlkinud Raili Puskar
pehme köide
304 lk

Mida te teeksite, kui saavutaksite tõesti kõik, millest unistate? Käesolev kvantedust kõnelev raamat näitab, kuidas seda teha. Küllusliku elu retsept tugineb kvantfüüsika põhimõtetel, toetudes tõeliselt võimsatele jõududele, mis võivad teil aidata

oma unistusi tõeks teha.

Rahvusvaheliselt tunnustatud lektor, nõustaja ja konsultant Sandra Anne Taylor on õpetanud neid põhimõtteid ja tehnikaid kogu maailmas imeliste tulemustega.

Gashun-Gobi kõrbes on parim liikumisvahend nn 4-wheel-drive. Foto Peeter Vähi/ERP

Siiditeest inspireeritud

Peeter Vähi kirjutatud päevikuvormis reisiraamatut illustreerivad autori rohked fotod. See on rännuraamat, mis räägib teekonnast Siiditee Tuur 2007, mil üheskoos reisiseltskonnaga läbiti kolme kuu jooksul 25 000 kilomeetrit. Äsja trükivalgust näinud raamat loetub lugeja ette põnevaks lugemiseks ja pildigaleriiks. Autori sõnul avastab ta kaugele maal rännates alati ka midagi iseendast, sest üks ole ju iga reis nagu teekond lähemale enese olemusele.

„Siiditee Tuur 2007” raames olime teel 86 päeva. Reisil tehtud ülestähenduste ja märkmete hulk on raskesti väljendatav lehekülgede või tähemärkide arvuna. Kolme kuu jooksul kujunes

sedavõrd palju muljeid ja mõtteid, et need vajavad veel praegugi settimist,” märgib Peeter Vähi.

Peeter Vähi sattus esmakordselt Siiditee piirkonda (Samarkand, Buhaara, Kesk-Aasia mäed) seitsmekümendate aastate keskel ja seejärel on Aasia eri paigus viibinud peaaegu igal aastal. „Mul õnnestus veel näha ja tunda Coca-Cola eelset Aasiat, mil iga maa ja rahvas elas oma elu, olgu siis õnnelikku või õnnetu. Oma kogemuste põhjal võin väita, et kuni üheksakümendate alguseni toimusid muutused suhteliselt aeglaselt. Aastatuhande vahetuse paiku leidis aga aset hüpe, tohutu hüpe, murranguline hüpe, olemuslik muutus nii sotsiaalsel kui individuaalsel tasandil. Mind vist ei häiri niivõrd see, et mungad tõmbavad

netist alla pornot või agressiivselt meelestatud inimesed levitavad sõjakaid üleskutseid või lambakasvatavad saadavad laiali spämmi. Ma vajan aega harjumiseks mõttega, et pöördumatult on möödas aeg, mil kõik aasialased veel ei pärjginud maa ilmakodanikuks, vaid uiguur oli uiguur, kirgiis oli kirgiis, pärslane oli pärslane ja kurd oli kurd.”

Peeter Vähi

Siiditee
kujundanud
Piret Mikk
232 lk
kõva köide